REGULAMIN

KONKURSÓW

dla uczniów szkół podstawowych województwa dolnośląskiego

zDolny Ślązak

w roku szkolnym 2019 / 2020

Wrocław 2019

Opracowanie regulaminu

Wojewódzka Komisja Konkursowa

Redakcja

Paweł Nowak

Korekta

Krystyna Pac-Marcinkowska

Regulamin zatwierdzony przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty

w dniu 4 września 2019 r.

Szanowni Państwo Dyrektorzy, Nauczyciele i Rodzice!
Drodzy uczniowie szkół podstawowych!

Po raz kolejny mam przyjemność zaprosić wszystkich uczniów województwa dolnośląskiego do udziału w konkursach *zDolny Ślązak*. Zachęcam wszystkich uczniów województwa dolnośląskiego do skorzystania z proponowanej oferty i życzę sukcesów oraz satysfakcji z efektów własnej pracy. Jednocześnie wyrażam uznanie dla nauczycieli, którzy systematycznie przygotowują dzieci i młodzież do udziału w konkursach.

Z wyrazami szacunku
Roman Kowalczyk
Dolnośląski Kurator Oświaty

Szanowni Państwo Dyrektorzy szkół, Nauczyciele, Rodzice!
Drodzy uczniowie szkół podstawowych!

Przed nami kolejna edycja konkursów *zDolny Ślązak* na trwale wpisanych w kalendarz edukacyjny Dolnego Śląska. Mam głęboką nadzieję, że odniesione przez uczniów sukcesy przyczynią się do rozwoju ich zainteresowań i uzdolnień, przyniosą satysfakcję ich rodzicom i nauczycielom, motywujących młodych ludzi do rozwoju pasji poznawczych.

Z wyrazami szacunku
Jolanta Horyń
Dyrektor
Dolnośląskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli
we Wrocławiu

Spis treści:

Regulamin konkursów *zDolny Ślązak* **- s. 5**

Regulaminy przedmiotowe konkursów *zDolny Ślązak* **- s. 13**

- Dolnośląski Konkurs Polonistyczny
- Dolnośląski Konkurs Historyczny
- Dolnośląski Konkurs Matematyczny
- Dolnośląski Konkurs Fizyczny
- Dolnośląski Konkurs Biologiczny
- Dolnośląski Konkurs Chemiczny
- Dolnośląski Konkurs Geograficzny
- Dolnośląski Konkurs Języka Angielskiego
- Dolnośląski Konkurs Języka Niemieckiego

Instrukcja przeprowadzenia etapu szkolnego - s. 52

Protokół przebiegu etapu szkolnego konkursu - s. 54

Instrukcja przeprowadzenia etapu powiatowego - s. 55

Protokół przebiegu etapu powiatowego konkursu - s. 57

Dane teleadresowe organizatorów konkursów - **s. 58**

§ 1
Postawa prawna konkursu

1. Organizatorem konkursów przedmiotowych pod nazwą *zDolny Ślązak* jest Dolnośląski Kurator Oświaty na podstawie art. 51 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz. U. z 2019 r. poz. 1148) oraz rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z 2002 r. nr 13, poz. 125 z późn. zm.) we współpracy z Samorządem Województwa Dolnośląskiego i Dolnośląskim Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu.
2. Regulamin ww. konkursów został sporządzony na podstawie § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 29 stycznia 2002 r. w sprawie organizacji oraz sposobu przeprowadzania konkursów, turniejów i olimpiad (Dz. U. z 2002 r. nr 13, poz. 125 z późn. zm.).
3. Realizatorem konkursów przedmiotowych *zDolny Ślązak* jest Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu we współpracy z powiatowymi ośrodkami doradztwa nauczycieli oraz dyrektorami i nauczycielami szkół podstawowych i ponadpodstawowych.
4. Konkursy przedmiotowe *zDolny Ślązak* realizowane są w ramach Dolnośląskiego Systemu Wspierania Uzdolnień i obejmują następujące przedmioty szkolne: język polski, matematykę, historię, biologię, geografię, chemię, fizykę, języka angielski oraz język niemiecki.
5. Administratorem danych osobowych uczniów biorących udział w ww. konkursach przedmiotowych jest Dolnośląski Kurator Oświaty z siedzibą przy pl. Powstańców Warszawy 1, 53-153 Wrocław.

§ 2
Uczestnicy konkursu

1. Konkursy *zDolny Ślązak* są konkursami wojewódzkimi skierowanymi do wszystkich uczniów szkół podstawowych z terenu województwa dolnośląskiego.
2. Udział w konkursie jest dobrowolny.
3. Wszyscy uczniowie uczestniczą w konkursie na tych samych, jednolitych zasadach.
4. Uczestnik konkursu zobowiązany jest do przestrzegania niniejszego regulaminu.
5. W razie nieprzestrzegania zasad niniejszego regulaminu podczas etapu pisemnego lub ustnego uczestnik może być zdyskwalifikowany. Decyzję o dyskwalifikacji podejmuje przewodniczący danej komisji konkursowej, odnotowując ją w protokole.
6. W przypadku udziału uczniów niepełnosprawnych lub przewlekle chorych Powiatowa Komisja Konkursowa lub Wojewódzka Komisja Konkursowa, na wniosek

Dyrektora szkoły, dostosowuje warunki przeprowadzania konkursu do indywidualnych potrzeb tych uczniów.
7. Podczas eliminacji powiatowych i finałów wojewódzkich uczestnik zobowiązany jest okazać przed wejściem do sali, w której odbywa się konkurs, ważną legitymację szkolną lub inny ważny dokument tożsamości.
8. W przypadku spóźnienia uczestnik może wziąć udział w konkursie pod warunkiem, że nikt wcześniej nie opuścił miejsca przeprowadzania danego etapu. Czas trwania etapu nie zostaje wydłużony.
9. Niestawienie się uczestnika konkursu w określonym terminie i miejscu jego przeprowadzania jest jednoznaczne z rezygnacją z udziału w konkursie
10. Podczas eliminacji szkolnych, powiatowych i finałów wojewódzkich nie dopuszcza się korzystania z pomocy innych osób lub pomocy dydaktycznych, w tym telefonów komórkowych, poza przekazanymi przez organizatorów.
11. Uczeń ma prawo do składania odwołania od decyzji komisji konkursowej – § 4.

§ 3
Organizacja i przebieg konkursów

1. Konkursy przedmiotowe *zDolny Ślązak* odbywają się w trzech etapach:
etap I – eliminacje szkolne,
etap II – eliminacje powiatowe,
etap III – finały wojewódzkie.
2. Wszystkie informacje dotyczące organizacji konkursów przedmiotowych *zDolny Ślązak* umieszczane są na stronie internetowej konkursów pod adresem www.zdolnyslazak.edu.pl (dalej: strona konkursów).
3. Zgłoszenia uczniów do konkursów przedmiotowych *zDolny Ślązak* dokonuje Dyrektor, zgłaszając szkołę w terminie do 30 września.
4. Zgłoszenia szkoły dokonuje się poprzez platformę znajdującą się pod adresem www.kuratorium.edu.pl. Na platformie należy zaznaczyć konkursy, które będą organizowane w szkole oraz wskazać osoby, które będą pełniły rolę koordynatorów.
5. Koordynatorzy otrzymują hasło dostępu do szkolnego konta konkursowego, do którego można logować się poprzez stronę konkursów.
6. Dyrektor, który nie zgłosił udziału szkoły w konkursie, umożliwia wszystkim swoim uczniom, zainteresowanym udziałem w konkursie, uczestnictwo w eliminacjach szkolnych w innej szkole, w której takie eliminacje są prowadzone, na zasadzie porozumienia między dyrektorami.
7. **Etap I (eliminacje szkolne)** przeprowadzany jest przez Szkolne Komisje Konkursowe (SKK) w zgłoszonych szkołach. Godziny rozpoczęcia i czas trwania poszczególnych konkursów przedmiotowych publikowane będą na stronie

internetowej konkursów.

a. Przewodniczącym SKK jest Dyrektor szkoły lub wyznaczony przez niego koordynator.

b. Zadania szkolnego koordynatora konkursu *zDolny Ślązak* określa Dyrektor szkoły.

c. Do zadań Szkolnej Komisji Konkursowej należą:

- pobranie i powielenie arkusza konkursowego dla każdego uczestnika konkursu w swojej szkole;
- zabezpieczenie poufności arkusza konkursowego do czasu rozpoczęcia konkursu;
- dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu szkolnego dla uczniów z niepełnosprawnościami;
- przeprowadzenie konkursu zgodnie z instrukcją znajdująca się w regulaminie;
- sprawdzenie prac uczniów zgodnie z kluczem odpowiedzi opublikowanym na stronie konkursu;
- sporządzenie protokołu - formularz z regulaminu z załączoną imienną listą uczestników konkursu: protokół wraz z pracami uczniów powinien być przechowywany w szkole do końca roku szkolnego, w którym organizowany był konkurs;
- wpisanie uczestników konkursu wraz z liczbą uzyskanych punktów do bazy na formularzu umieszczonym w szkolnym koncie konkursowym w ciągu 5 dni roboczych od dnia konkursu. **W piątym dniu od daty I etapu danego konkursu o godz. 16.00 formularz do wpisywania wyników zostanie zamknięty.**

d. Za prawidłową realizację zadań SKK odpowiada Przewodniczący SKK.

e. Przebieg konkursów szkolnych może obserwować członek WKK oddelegowany przez przewodniczącego WKK.

8. **Etap II (eliminacje powiatowe)** przeprowadzany jest przez powiatowe komisje, zgodnie z instrukcją zamieszczoną w niniejszym regulaminie. Miejsca, godziny rozpoczęcia i czas trwania eliminacji powiatowych zostaną opublikowane na stronie konkursów.

a. Przewodniczących Powiatowych Komisji Konkursowych powołuje przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.

b. Przewodniczący PKK powołuje członków komisji konkursowej. W skład PKK mogą wchodzić nauczyciele, doradcy metodyczni i nauczyciele konsultanci.

c. Do zadań Powiatowej Komisji Konkursowej należą:

- współpraca z WKK w zakresie organizacji etapu powiatowego konkursu;
- organizacja i przeprowadzenie eliminacji powiatowych konkursu;
- dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu powiatowego dla uczniów z niepełnosprawnościami;
- przesłanie do WKK protokołów i prac konkursowych zawodów II etapu w dniu danego konkursu.

d. Za prawidłową realizację II etapu konkursu w swojej placówce odpowiada Przewodniczący PKK.
e. Przebieg zawodów powiatowych może obserwować członek WKK oddelegowany przez przewodniczącego WKK.

9. **Etap III (finały wojewódzkie)** przeprowadzany jest przez Wojewódzką Komisję Konkursową, zgodnie z instrukcją zamieszczoną w niniejszym regulaminie. Miejsca, godziny rozpoczęcia i czas trwania finałów wojewódzkich zostaną opublikowane na stronie internetowej konkursów.

a. Wojewódzką Komisję Konkursową powołuje Dolnośląski Kurator Oświaty.
b. W skład WKK wchodzi Przewodniczący oraz członkowie WKK.
c. Do zadań członków Wojewódzkiej Komisji Konkursowej należą:
   - opracowanie projektu regulaminów przedmiotowych konkursów;
   - opracowanie narzędzi konkursowych na I, II i III etap konkursu oraz kluczy odpowiedzi i kryteriów punktowania zadań;
   - sprawdzenie zadań II i III etapu konkursów;
   - organizacja i przeprowadzenie zawodów finałowych konkursów.
d. Do zadań Przewodniczącego WKK należy:
   - kierowanie pracą WKK;
   - czuwanie nad prawidłowym i zgodnym z regulaminem przebiegiem wszystkich konkursów;
   - koordynacja działań związanych z przeprowadzeniem każdego etapu konkursów;
   - wskazanie miejsc przeprowadzania etapów powiatowego i finałowego poszczególnych konkursów;
   - powołanie Przewodniczących Powiatowych Komisji Konkursowych;
   - zatwierdzanie wyników poszczególnych etapów;
   - kwalifikacja uczniów do kolejnych etapów konkursów;
   - współpraca ze szkolnymi i powiatowymi komisjami konkursowymi;
   - dostosowanie warunków przeprowadzenia etapu finałowego dla uczniów z niepełnosprawnością;
   - rozpatrywanie skarg, wniosków i odwołań, dotyczących konkursów.

10. Ocena prac uczniów w każdym z etapów konkursu ma charakter jawny i dokonywana jest w oparciu o opublikowany schemat i kryteria oceniania.

11. Przesłuchania uczestników finałów w części ustnej powinny odbywają się w obecności komisji złożonej z co najmniej trzech osób - członków WKK.

12. Odpowiedzi ucznia w części ustnej finałów są oceniane osobno przez każdego członka komisji na podstawie jawnych kryteriów oceny, opisanych w regulaminach przedmiotowych konkursów.

13. Ostateczna ocena odpowiedzi ucznia w części ustnej finałów ustalana jest

w drodze uzgodnienia ocen poszczególnych członków komisji. Ustalanie ocen przez zespół konkursowy następuje bezpośrednio po zakończeniu wystąpień wszystkich uczniów. W kwestiach spornych decyduje głos przewodniczącego zespołu. Punktacja za odpowiedzi ucznia w części ustnej finałów ustalona przez zespół konkursowy WKK jest ostateczna i nie podlega odwołaniu.

14. Z przebiegu każdego etapu konkursu sporządza się stosowne protokoły.

15. Do jakiegokolwiek upubliczniania informacji o konkursie w ramach WKK upoważniony jest jedynie przewodniczący WKK lub wskazany przez niego członek WKK.

16. Wszystkie etapy konkursów mogą podlegać obserwacji i kontroli prowadzonej przez wizytatorów Kuratorium Oświaty we Wrocławiu.

17. Arkusze konkursowe II i III etapu są kodowane i skanowane. System kodowania umożliwia każdemu uczniowi wgląd do swojej zeskanowanej pracy w macierzystej szkole.

18. Zakres wiedzy i umiejętności oraz obowiązująca bibliografia z poszczególnych przedmiotów na wszystkie etapy konkursu znajdują się w regulaminach przedmiotowych konkursów.

19. Wyniki poszczególnych etapów konkursów opublikowane zostaną na platformie konkursów na kontach koordynatorów.

20. Do kolejnych etapów konkursu kwalifikuje się uczestników z najlepszymi wynikami na poprzednim etapie, którzy uzyskali jednocześnie kwalifikacyjne minimum punktowe. Kwalifikacyjne minimum punktowe do następnego etapu ustalane jest na możliwie najwyższym poziomie liczby uzyskanych punktów, przy którym liczba zakwalifikowanych uczniów nie jest mniejsza od:

5% uczestników etapu szkolnego przy kwalifikacji do etapu powiatowego (Liczba ta liczona jest osobno w każdym rejonie (powiecie) konkursu, stąd kwalifikacyjne minima punktowe w różnych rejonach mogą się różnić.) Do etapu powiatowego kwalifikują się również ci uczestnicy konkursu, którzy zdobyli co najmniej 80% możliwych do zdobycia punktów.

10% uczestników etapu powiatowego przy kwalifikacji do finału z każdego przedmiotu. **Do etapu wojewódzkiego kwalifikują się również ci uczestnicy konkursu, którzy zdobyli co najmniej 85 % możliwych do zdobycia punktów.**

50% finalistów konkursów matematycznego, fizycznego, biologicznego, chemicznego, geograficznego i historycznego przy wyłanianiu laureatów konkursu; **50%** finalistów części pisemnej konkursów językowych (język polski, języki angielski, niemiecki) przy kwalifikacji do części ustnej; **80%** finalistów części ustnej konkursów językowych (języki angielski, niemiecki i francuski) przy wyłanianiu laureatów konkursu. **Do etapu wojewódzkiego kwalifikują się również ci uczestnicy konkursu, którzy zdobyli co najmniej 90 % możliwych do zdobycia punktów**.

W przypadku niższej liczebności uczestników etapu szkolnego przyjmuje się odmienne zasady kwalifikacji.
Przy liczebności **do 4000 uczestników etapu szkolnego** minimum kwalifikacyjne do następnego etapu ustalane jest na możliwie najwyższym poziomie liczby uzyskanych punktów, przy którym liczba zakwalifikowanych uczniów nie jest mniejsza od:

10% uczestników etapu szkolnego przy kwalifikacji do etapu powiatowego (Uwaga! Liczba ta liczona jest osobno w każdym rejonie konkursu, stąd minima kwalifikacyjne w różnych rejonach mogą się różnić);

15% uczestników etapu powiatowego przy kwalifikacji do finału;

60% uczestników części pisemnej finału (jednak nie mniej niż 20 osób) przy kwalifikacji do części ustnej;

80% uczestników części ustnej finału przy wyłanianiu laureatów konkursu.

21. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, za zgodą Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, WKK może dokonać kwalifikacji w inny sposób.
22. Finalistą konkursu jest uczeń, który uczestniczył w zawodach finałowych i zdobył co najmniej 30% punktów możliwych do zdobycia w całej części finałowej.
23. Listy laureatów zostaną opublikowane po zatwierdzeniu ich przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty.
24. Laureaci konkursu *zDolny Ślązak* otrzymują imienne zaproszenia (adresowane na szkołę) na uroczystą galę zakończenia konkursów.
25. Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa uczestnikom powiatowych i wojewódzkich etapów konkursu podczas dojazdu do miejsca przeprowadzania konkursu oraz powrotu do szkoły lub domu spoczywa na dorosłych opiekunach ucznia wyznaczonych przez dyrektorów szkół. Zapewnienie opieki i bezpieczeństwa uczestnikom konkursów podczas pracy z arkuszami konkursowymi w przedziale czasowym określonym regulaminem spoczywa na członkach komisji konkursowych.
26. Przewodniczący poszczególnych zespołów konkursowych, każdorazowo przed rozpoczęciem konkursu, zobowiązani są do:

– zadbania, aby w pomieszczeniu, w którym odbywa się konkurs, obecnych było co najmniej dwóch członków komisji konkursowej;
– zapytania o stan zdrowia uczestników konkursu, a po zgłoszeniu złego samopoczucia ucznia, przekazania tej informacji jego opiekunowi;
– poinstruowania uczniów podczas części praktycznych konkursów o zasadach zachowania BHP;
– sprawdzenia i przygotowania sali pod kątem BHP;
– upewnienia się, że wszyscy uczestnicy mają zapewnioną opiekę podczas powrotu do domu po etapie powiatowym i finałowym (jeśli nie, należy się skontaktować

z rodzicem lub dorosłym opiekunem ucznia);
– zwrócenia uwagi na inne specyficzne dla danego miejsca elementy, które mogą wpłynąć na stan bezpieczeństwa uczniów;
– wskazania uczestnikom konkursów drogi ewakuacyjnej w przypadku ewakuacji z budynku i zadbania o ich bezpieczeństwo w trakcie ewakuacji.

§ 4
Tryb odwoławczy

1. Odwołanie od przebiegu i wyników konkursu może wnosić uczeń lub w jego imieniu rodzic albo prawny opiekun.
2. Odwołanie wnosi się na piśmie, opatrzonym czytelnym podpisem i adresem zwrotnym, do Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej:
Przewodniczący WKK Konkursu *zDolny Ślązak*
Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu
ul. Skarbowców 8a, 53-025 Wrocław oraz podaje się do wiadomości Dolnośląskiemu Kuratorowi Oświaty:
Kuratorium Oświaty
pl. Powstańców Warszawy 1, 50 – 153 Wrocław
w nieprzekraczalnym terminie **5 dni roboczych** (liczy się data stempla pocztowego) od dnia ogłoszenia wyników danego konkursu. **Odwołaniu nie podlega punktacja przyznana uczniowi w części ustnej finałów.**
3. Odwołanie rozpatrywane jest przez Zespół Odwoławczy WKK złożony z członków WKK, powołanych przez Dolnośląskiego Kuratora Oświaty, a jego skład każdorazowo tworzy przewodniczący WKK w zależności od etapu konkursu i przedmiotu.
4. Przewodniczący WKK pisemnie informuje zainteresowanych o wyniku odwołania w ciągu **7 dni roboczych** (liczy się data stempla pocztowego) od dnia zakończenia przyjmowania odwołań.
5. Odwołania, które nie mają oryginalnej formy pisemnej (np. przesłane faksem, pocztą elektroniczną lub zgłoszone telefonicznie) nie będą rozpatrywane.
6. W jednej sprawie (tj. konkretnej pracy) można złożyć tylko jedno odwołanie.

§ 5
Uprawnienia laureatów konkursów

1. Uprawnienia laureatów:
a. najwyższa pozytywna roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych, z których uczeń otrzymał tytuł laureata konkursu *zDolny Ślązak* – art. 44j ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481).

b. zwolnienie z danego zakresu odpowiedniej części egzaminu ósmoklasisty, a w przypadku języka obcego nowożytnego – z części trzeciej tego egzaminu – art. 44zx ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2019 r. poz. 1481).
c. przyjęcie w pierwszej kolejności do publicznej szkoły ponadpodstawowej – art. 132 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. - Prawo oświatowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2019 r. poz. 1148)
2. Uprawnienia finalistów.
Finaliści konkursów przedmiotowych otrzymują dodatkowe punkty w rekrutacji do szkół ponadpodstawowych zgodnie z zasadami określonymi w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej z dnia 16 marca 2017 r. w sprawie przeprowadzania postępowania rekrutacyjnego oraz postępowania uzupełniającego do publicznych przedszkoli, szkół i placówek (Dz. U. z 2017 r. poz. 610).

§ 6
Terminarz konkursów

1. Szczegółowy terminarz konkursów przedmiotowych etapów szkolnego i powiatowego zostanie opublikowany do 10 września 2019 r. na stronie internetowej konkursów *zDolny Ślązak*. Szczegółowy terminarz etapu finałowego zostanie opublikowany po ogłoszeniu wyników etapu powiatowego.
2. Ze względów organizacyjnych terminarz poszczególnych konkursów może ulec zmianie. Informacje o zmianach będą publikowane na stronie konkursowej.

§ 7
Sprawy różne

1. W sprawach nieuregulowanych niniejszym regulaminem decyzję podejmuje Dolnośląski Kurator Oświaty na wniosek Przewodniczącego Wojewódzkiej Komisji Konkursowej.
2. Dokumentacja wszystkich etapów winna być przechowywana do końca roku szkolnego w placówkach, w którym przeprowadzana była dana część konkursu.

Regulaminy przedmiotowe - wprowadzenie

Cele konkursów, odbywających się w ramach Konkursu *zDolny Ślązak*, są zorientowane na ucznia szkoły podstawowej, jego rodziców lub opiekunów prawnych, nauczycieli poszczególnych przedmiotów, szkołę oraz instytucje odpowiedzialne za kreowanie polityki oświatowej w regionie. Najważniejszymi podmiotami tego przedsięwzięcia są uczniowie - mogą zaprezentować szeroko rozumiane kompetencje przedmiotowe, eksponować swoje kierunkowe zainteresowania i uzdolnienia, a dzięki współzawodnictwu motywować się do dalszej pracy. Ich rodzice i nauczyciele otrzymują informację zwrotną o możliwościach poznawczych uczniów, co pozwala w warunkach domowych i szkolnych stymulować dalszy ich rozwój, pomagać przy planowaniu dalszej ścieżki rozwoju edukacyjnego. Szkoła zyskuje prestiż, ale i przyjmuje zobowiązanie, by inicjować działania na rzecz wspierania zainteresowań i uzdolnień, zaś władze oświatowe stają przed potrzebą planowania i realizacji systemowych rozwiązań, które pozwolą wpływać na naukowe ambicje młodych Dolnoślązaków, poszerzać ich horyzonty myślowe. Istotnym celem konkursów jest integrowanie środowiska oświatowego wokół problematyki wspierania uzdolnień dzieci i młodzieży, kształtowanie tożsamości młodych mieszkańców regionu oraz wyrównywanie ich szans edukacyjnych.

W warstwie merytorycznej cele konkursu są zbieżne z wymaganiami ogólnymi i szczegółowymi podstawy programowej z poszczególnych przedmiotów na II etapie edukacyjnym. Mając świadomość, że z etapu na etap zmienia się charakter konkursu z egalitarnego na elitarny, rosną wymagania wobec uczestników. Jako organizatorzy konkursu chcemy, by wszystkie zainteresowane strony (nauczyciele, uczniowie i ich rodzice bądź opiekunowie) miały wystarczającą informację o przebiegu konkursu, więc przedstawiamy jego cele ogólne i szczegółowe na każdym etapie. Specyfika poszczególnych przedmiotów powoduje, że wymagania konkursowe są sformułowane w zróżnicowany sposób. O ile wymagania ogólne eksponują cele kształcenia, o tyle w wymaganiach szczegółowych pojawiają się konkretne umiejętności, które powinien mieć uczeń szkoły podstawowej, przystępujący do konkursu oraz obowiązujące treści przedmiotowe. Szczegółowy zakres wiedzy i umiejętności w zakresie każdego z przedmiotów jest opisany przez podstawę programową dla II etapu edukacyjnego www.podstawaprogramowa.pl/Szkola-podstawowa-IV-VIII oraz podaną literaturę. Zapraszamy zatem wszystkich zainteresowanych do zapoznania się z wymaganiami, które zapewne pozwolą zracjonalizować wysiłek na rzecz przygotowania się ucznia do udziału w konkursie.

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Polonistycznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu:

- doskonalenie głównych kompetencji polonistycznych, uwzględnionych w podstawie programowej, z zakresu kształcenia literackiego i kulturowego, językowego oraz tworzenia wypowiedzi, a pośrednio również z zakresu samokształcenia;
- rozwijanie zainteresowań kulturą, literaturą i zagadnieniami językowymi;
- wspieranie uzdolnień humanistycznych;
- rozwijanie zdolności twórczych;
- kształcenie umiejętności prezentowania własnych opinii i sądów oraz prowadzenia dialogu na tematy związane z kulturą, literaturą i językiem;
- doskonalenie sztuki prezentowania swoich kompetencji polonistycznych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej młodych Dolnoślązaków.

Wymagania ogólne i szczegółowe:

Na wszystkich etapach konkursu polonistycznego *zDolny Ślązak* obowiązują wymagania ogólne i szczegółowe z podstawy programowej języka polskiego dla klas IV-VI.

Na etapie szkolnym konkursu obowiązują ponadto wymagania objęte podstawą programową dla klas VII-VIII:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozpoznaje rodzaje literackie: epika, liryka i dramat; określa cechy charakterystyczne dla poszczególnych rodzajów i przypisuje czytany utwór do odpowiedniego rodzaju;
2) rozróżnia gatunki epiki, liryki, dramatu, w tym: pamiętnik, komedia, fraszka, sonet, pieśń, tren, ballada, epopeja, tragedia i wymienia ich podstawowe cechy oraz wskazuje cechy gatunkowe czytanych utworów literackich;
3) zna pojęcie komizmu, rozpoznaje jego rodzaje w tekstach oraz określa ich funkcje;
4) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
5) wykorzystuje w interpretacji tekstów literackich elementy wiedzy o historii i kulturze.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
   2) porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie.

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
   1) rozpoznaje wyraz podstawowy i wyraz pochodny; rozumie pojęcie podstawy słowotwórczej; w wyrazie pochodnym wskazuje temat słowotwórczy i formant; określa rodzaj formantu, wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym, rozumie realne i słowotwórcze znaczenie wyrazu, rozpoznaje rodzinę wyrazów, łączy wyrazy pokrewne, wskazuje rdzeń;
   2) zna zasady tworzenia wyrazów złożonych, odróżnia ich typy;
   3) rozpoznaje imiesłowy, rozumie zasady ich tworzenia i odmiany, po-prawnie stosuje imiesłowowy równoważnik zdania i rozumie jego funkcje; przekształca go na zdanie złożone i odwrotnie;
   4) rozróżnia wypowiedzenia wielokrotnie złożone.
2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
   1) rozpoznaje nazwy osobowe i miejscowe, rodzaje nazw miejscowych, używa poprawnych form gramatycznych imion, nazwisk, nazw miejscowych i nazw mieszkańców;
   2) rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, urzędowy, artystyczny, naukowy, publicystyczny.
3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
   3) rozumie, na czym polega grzeczność językowa i stosuje ją w wypowiedziach.
4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:
   4) wykorzystuje wiedzę o wymianie głosek w wyrazach pokrewnych oraz w tematach fleksyjnych wyrazów odmiennych;
   5) poprawnie przytacza cudze wypowiedzi, stosując odpowiednie znaki interpunkcyjne;
   6) wykorzystuje wiedzę o różnicach w pisowni samogłosek ustnych i nosowych, spółgłosek twardych i miękkich, dźwięcznych i bezdźwięcznych;
   7) zna zasady pisowni wyrazów nieodmiennych i pisowni partykuły „nie” z różnymi częściami mowy.

Na etapie powiatowym konkursu obowiązują wymagania z etapu szkolnego oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) wskazuje elementy dramatu (rodzaj): akt, scena, tekst główny, didaskalia, monolog, dialog;

2) rozpoznaje w tekście literackim: neologizm, eufemizm, porównanie homeryckie, inwokację, symbol, alegorię i określa ich funkcje;
3) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
1) interpretuje dzieła sztuki (obraz, grafika, rzeźba, fotografia);
2) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką;
3) rozpoznaje gatunki dziennikarskie: reportaż, wywiad, artykuł, felieton i określa ich podstawowe cechy.

II. Kształcenie językowe

1. Gramatyka języka polskiego. Uczeń:
1) rozumie mechanizm upodobnień fonetycznych, uproszczeń grup spółgłoskowych i utraty dźwięczności w wygłosie; rozumie rozbieżności między mową a pismem;
2) odróżnia mowę zależną i niezależną, przekształca mowę zależną na niezależną i odwrotnie.

2. Zróżnicowanie języka. Uczeń:
1) dostrzega zróżnicowanie słownictwa, w tym rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (np. terminy naukowe, archaizmy, kolokwializmy); rozpoznaje wyrazy rodzime i zapożyczone, zna typy skrótów i skrótowców – określa ich funkcje w tekście;
2) zna sposoby wzbogacania słownictwa;
3) rozumie znaczenie homonimów;
4) rozróżnia treść i zakres znaczeniowy wyrazu.

3. Komunikacja językowa i kultura języka. Uczeń:
1) rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich;
2) rozumie, na czym polega błąd językowy.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:
1) funkcjonalnie wykorzystuje środki retoryczne oraz rozumie ich oddziaływanie na odbiorcę;
2) tworzy wypowiedź, stosując odpowiednią dla danej formy gatunkowej kompozycję oraz zasady spójności językowej między akapitami; rozumie rolę akapitów jako spójnych całości myślowych w tworzeniu wypowiedzi pisemnych oraz stosuje rytm akapitowy (przeplatanie akapitów dłuższych i krótszych);

3) rozpoznaje i rozróżnia środki perswazji i manipulacji w tekstach reklamowych, określa ich funkcję.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: podanie, życiorys, CV, list motywacyjny, wywiad;
   2) wykonuje przekształcenia na tekście cudzym, w tym skraca, streszcza, rozbudowuje i parafrazuje;
   3) formułuje pytania do tekstu.

Na etapie wojewódzkim (finałowym) konkursu obowiązują wymagania z etapu szkolnego, powiatowego oraz:

I. Kształcenie literackie i kulturowe

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:
   1) zna pojęcie ironii, rozpoznaje ją w tekstach oraz określa jej funkcje;
   2) określa w poznawanych tekstach problematykę egzystencjalną i poddaje ją refleksji;
   3) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów literackich.
2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:
   1) Określa funkcje literatury pięknej, naukowej, popularnonaukowej, publicystyki;
   2) określa wartości estetyczne poznawanych tekstów kultury;
   3) znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych.

II. Kształcenie językowe

1. Zróżnicowanie języka. Uczeń:

1) wyróżnia środowiskowe i regionalne odmiany języka.

III. Tworzenie wypowiedzi

1. Elementy retoryki. Uczeń:
   1) gromadzi i porządkuje materiał rzeczowy potrzebny do tworzenia wypowiedzi; redaguje plan kompozycyjny własnej wypowiedzi;
   2) wykorzystuje znajomość zasad tworzenia tezy i hipotezy oraz argumentów przy tworzeniu rozprawki oraz innych tekstów argumentacyjnych;
   3) odróżnia przykład od argumentu;
   4) przeprowadza wnioskowanie jako element wywodu argumentacyjnego;
   5) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;
   6) rozpoznaje manipulację językową i przeciwstawia jej zasady etyki wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:
   1) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: recenzja, rozprawka, przemówienie, wywiad.

Teksty literackie, obowiązujące na etapie wojewódzkim konkursu:

1. Baczyński K. K., *Elegia o … [chłopcu polskim], Pokolenie (Wiatr drzewa spienia…)*
2. Barańczak S., *Widokówka z tego świata*
3. Białoszewski M., *Pamiętnik z powstania warszawskiego (fragmenty)*
4. Christie A., *Dwanaście prac Herkulesa*
5. Fredro A., *Zemsta*
6. Hemingway E., *Stary człowiek i morze*
7. Hemar M., *Testament Chopina*
8. Herbert Z., Przesłanie Pana Cogito, *Modlitwa Pana Cogito - podróżnika*
9. Kaczmarski J., *Przypowieść o ślepcach*
10. Kleinbaum N.H., *Stowarzyszenie Umarłych Poetów*
11. Kochanowski J., *Treny (I, V, VII i VIII), Pieśni. Księgi wtóre (V, IX, XIV), Fraszki. Księgi pierwsze (O żywocie ludzkim), Fraszki. Księgi trzecie (Do gór i lasów)*
12. Krasicki I., *Żona modna*
13. Lem S., *Bajki robotów*, [tu:] *Bajka o maszynie cyfrowej, co ze smokiem walczyła*
14. Lechoń J., *Herostrates*
15. Leśmian B. *Urszula Kochanowska, Dusiołek*
16. Lipska E., *Egzamin*
17. Mickiewicz A., *Dziady cz. II, Świtezianka, Reduta Ordona, Stepy Akermańskie, Pan Tadeusz*
18. Miłosz Cz., *Piosenka o końcu świata, Moja wierna mowo*
19. Mrożek S., *Artysta, Słoń*
20. *Norwid C.K., Moja piosnka [Do kraju tego…]*
21. Pawlikowska-Jasnorzewska M., *Narcyz*
22. Różewicz T., *Prawa i obowiązki*, *Lament*
23. Schmitt E. E., *Oskar i pani Róża*
24. Sienkiewicz H., *Latarnik*
25. Staff L., *Deszcz jesienny, Odys*
26. Szymborska W., *Radość pisania, Sto pociech*
27. Tokarczuk O., *Prowadź swój pług przez kości umarłych*
28. Tolkien J. R. R., *Hobbit, czyli tam i z powrotem*
29. Wańkowicz M., *Tędy i owędy (wybrany reportaż)*
30. Żeromski S., *Syzyfowe prace*

Inne teksty kultury, obowiązujące na etapie wojewódzkim konkursu:

1. Bruegel P., *Ślepcy*, *Upadek Ikara*

2. Buchholz Q., *Książkowa latarnia*
3. Caravaggio M., *Narcyz*
4. Friedrich C. D., *Wędrowiec nad morzem mgły*
5. Matejko J., *Rejtan - Upadek Polski*
6. Monet C., *Impresja, wschód słońca*
7. Pągowski A., *Sierpniowe Niebo. 63 dni chwały*, plakat do filmu I. Dobrowolskiego,2013
8. *Pokot* [film], reż. A. Holland, K. Adamik, , 2017
9. *Stowarzyszenie Umarłych Poetów* [film], reż. P. Weir, 1989
10. Tycjan, *Syzyf*

Etap wojewódzki konkursu składa się z części pisemnej i ustnej. Część pisemna wymaga wypełnienia arkusza konkursowego, który zawiera pytania dotyczące dołączonego tekstu oraz napisania własnego tekstu na zadany temat.
Część ustna ma formę rozmowy z członkami Wojewódzkiej Komisji Konkursowej na tematy zasygnalizowane w wylosowanych przez uczestnika zestawach konkursowych. Na każdym zestawie znajdują się trzy zadania, przy czym dwa pierwsze odnoszą się do utworów literackich i tekstów kultury, ujętych w wymaganiach konkursowych, wymagają znajomości ich treści i formy, prowokują do ich interpretacji i analizy, wyrażenia własnych opinii i sądów, obrony prezentowanego stanowiska. Trzecie zadanie sprawdza znajomość zagadnień językowych i ma wymiar praktyczny, choć wymaga odwołania do wiedzy z zakresu gramatyki, zróżnicowania języka polskiego i szeroko pojętej komunikacji językowej oraz kultury języka.
Uczestnik konkursu w części ustnej ma 10 minut na przygotowanie odpowiedzi oraz 10 minut na rozmowę z członkami Wojewódzkiej Komisji Konkursowej. Oceniane są: zgodność odpowiedzi z tematem, jej wartość merytoryczna, bogactwo pojęciowe towarzyszące analizie i interpretacji tekstów kultury, umiejętność i kultura prowadzenia dialogu.

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Historycznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

- rozwijanie zainteresowania historią i zagadnieniami społecznymi;
- poznanie życia ludzi na tle wydarzeń historycznych;
- poznanie form życia politycznego, społecznego, gospodarczego i sposobów sprawowania władzy na przestrzeni dziejów;
- pogłębienie wiedzy o dorobku materialnym swojej „Małej Ojczyzny'';
- rozumienie regionalnego odniesienia do historii Polski i Europy;
- wskazanie na cechy charakterystyczne europejskiego kręgu cywilizacyjnego i trwałość jego związków z dziejami Polski i Dolnego Śląska;
- dokonywanie samodzielnej oceny zjawisk historycznych na podstawie różnych źródeł;
- formułowanie własnych opinii i umiejętność ich obrony;
- kształtowanie tolerancji wobec odmiennych kultur, poglądów, zwyczajów oraz uznanie wartości pluralizmu w życiu społecznym;
- sprzyjanie samodzielnej refleksji na temat zjawisk społeczno-kulturalnych, wydarzeń politycznych i gospodarczych;
- kształtowanie tożsamości lokalnej młodych Dolnoślązaków.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- zna fakty, wydarzenia, zjawiska, nazwy, postaci, pojęcia związane z wymaganym zakresem treści,
- sytuuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w czasie oraz porządkuje je i ustala związki poprzedzania, równoczesności i następstwa,
- posługuje się podstawowymi określeniami czasu historycznego: epoka, okres p.n.e., okres n.e., tysiąclecie, wiek, rok.
- oblicza upływu czasu między wydarzeniami historycznymi.
- dostrzega zmiany w życiu społecznym oraz ciągłość w rozwoju kulturowym i cywilizacyjnym,
- koreluje zjawiska dotyczące dziejów Polski z występującymi na świecie,
- porównuje informacje pozyskane z różnych źródeł i formułuje wnioski;
- formułuje oceny i opinie o wydarzeniach, zjawiskach i postaciach,

- dostrzega w narracji historycznej warstwę informacyjną, wyjaśniającą i oceniającą,
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń, zjawisk i procesów historycznych; wyjaśnia znaczenie poznawania przeszłości dla rozumienia świata współczesnego,
- selekcjonuje fakty pod względem ich ważności,
- samodzielnie uogólniania, porównuje i wyciąga wnioski,
- posługuje się znanymi pojęciami zarówno w sytuacjach typowych, jak i nowych,
- argumentuje swoje wypowiedzi,
- zajmuje własnego stanowisko wobec faktów, wydarzeń i zjawisk,
- konstruuje ciągi narracyjne przy wykorzystaniu informacji źródłowych,
- posługuje się pojęciami historycznymi i wyjaśniania ich znaczenie,
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko w odniesieniu do procesów i postaci historycznych,
- tworzy krótkie i długie wypowiedzi.

Wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Najważniejsze elementy polskiego dziedzictwa kulturowego.
2. Postacie i wydarzenia o doniosłym znaczeniu dla kształtowania polskiej tożsamości kulturowej.
3. Cywilizacje starożytne.
4. Bizancjum i świat islamu.
5. Średniowieczna Europa.
6. Społeczeństwo i kultura średniowiecznej Europy.
7. Polska w okresie wczesnopiastowskim.
8. Polska w okresie rozbicia dzielnicowego.
9. Polska w XIV i XV wieku.
10. Przynależność polityczna Śląska od X do XX wieku.
11. Śląsk w granicach monarchii wczesnopiastowskiej.
12. Państwo Henryków Śląskich.
13. Wielkie odkrycia geograficzne.
14. „Złoty wiek” w Polsce na tle europejskim.
15. Początki Rzeczypospolitej Obojga Narodów.
16. Rzeczpospolita Obojga Narodów i jej sąsiedzi w XVII wieku.
17. Europa w XVII i XVIII wieku.

18. Rzeczpospolita Obojga Narodów w I połowie XVIII wieku.
19. Powstanie Stanów Zjednoczonych.
20. Wielka rewolucja we Francji.
21. Rzeczpospolita w dobie stanisławowskiej.
22. Walka o utrzymanie niepodległości w ostatnich latach XVIII wieku.
23. Epoka napoleońska.
24. Europa po kongresie wiedeńskim.
25. Ziemie polskie w latach 1815–1848.
26. Europa w okresie Wiosny Ludów.
27. Powstanie styczniowe.
28. Europa i świat w II połowie XIX i na początku XX wieku.
29. Ziemie polskie pod zaborami w II połowie XIX i na początku XX wieku.

Etap powiatowy
Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:
1. I wojna światowa.
2. Sprawa polska w czasie I wojny światowej.
3. Europa i świat po I wojnie światowej.
4. Odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej.
5. Społeczeństwo i gospodarka II Rzeczypospolitej.
6. Droga do wojny.
7. Wojna obronna Polski we wrześniu 1939 r.
8. II wojna światowa i jej etapy.
9. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką.
10. Sprawa polska w czasie II wojny światowej.
11. Zabytki Dolnego Śląska – romanizm i gotyk.
12. Zabytki Dolnego Śląska – od renesansu do klasycyzmu.
13. Wybitne postaci związane z Dolnym Śląskiem.

Etap finałowy
Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:
1. Świat po II wojnie światowej.
2. Początki komunizmu w Polsce.
3. Stalinizm w Polsce i jego skutki.
4. Polska w latach 1957–1981.
5. Dekada 1981–1989.
6. Narodziny III Rzeczypospolitej.

7. Miejsce Polski w świecie współczesnym.
8. Konflikty na Śląsku na przestrzeni dziejów.
9. Zróżnicowanie społeczne i kulturowe Dolnego Śląska.
10. Dolny Śląsk po II wojnie światowej.
11. Szlaki kulturowe na Dolnym Śląsku.
12. Zabytki dolnośląskie - XIX i XX w.

Finał konkursu będzie miał formę pisemną i będzie polegał na wykonaniu różnego typu zadań zamkniętych i otwartych (w tym dłuższej wypowiedzi).

Literatura

1. Podręczniki do historii zatwierdzone przez MEN
2. Atlasy historyczne
3. Fastnacht-Stupnicka A., *Od św. Jadwigi do Marka Hłaski. Niezwykłe losy wybitnych ludzi na Dolnym Śląsku*, Wrocław 2007
4. Harasimowicz J., *Dolny Śląsk,* Wrocław 2007
5. Pregiel P., Przerwa T., *Dzieje Śląska*, Wrocław 2005
6. Snoch B., *Szkolny słownik historyczny od pradziejów do roku 1795*, Warszawa 1995
7. Snoch B., Skowronek J., *Szkolny słownik historyczny. Czasy porozbiorowe 1795 - 1918*, Warszawa 1997
8. *Polska. Dzieje cywilizacji i narodu*, red. Marek Derwich, T. I-VI, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2003

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Matematycznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

- Rozwijanie wśród uczniów zainteresowania matematyką.
- Popularyzowanie wiedzy matematycznej.
- Wdrażanie ucznia do samodoskonalenia i poszerzania swojej wiedzy matematycznej.
- Samoocena własnych celów i możliwości ich realizacji.
- Rozpoznawanie i wspieranie młodzieży uzdolnionej matematycznie.
- Integracja środowiska nauczycieli matematyki.
- Propagowanie regionalnych tradycji w obszarze wspierania uzdolnień.

Wymagania ogólne

Uczeń

- interpretuje i tworzy teksty o charakterze matematycznym,
- używa języka matematycznego do opisu rozumowania i uzyskanych wyników,
- używa prostych, dobrze znanych obiektów matematycznych, interpretuje pojęcia matematyczne i operuje obiektami matematycznymi,
- dobiera model matematyczny do prostej sytuacji, buduje model matematyczny danej sytuacji,
- stosuje strategię jasno wynikającą z treści zadania, tworzy strategię rozwiązania problemu,
- prowadzi proste rozumowania, podaje argumenty uzasadniające poprawność rozumowania.

Wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Liczby naturalne. Uczeń:
   - posługuje się rzymskim systemem zapisu liczb,
   - stosuje reguły dotyczące kolejności wykonywania działań,
   - wykonuje dzielenie z resztą,
   - oblicza potęgi liczb naturalnych o wykładnikach naturalnych,
   - wskazuje dzielniki i wielokrotności danej liczby,
   - rozkłada liczby naturalne na czynniki pierwsze,
   - szacuje wyniki działań,
   - rozpoznaje liczby pierwsze i złożone,
   - zna cechy podzielności,
   - stosuje prawa działań: przemienność i łączność dodawania i mnożenia oraz rozdzielność mnożenia względem dodawania,
   - porównuje i interpretuje liczby naturalne na osi liczbowej,
   - zaokrągla liczby naturalne do danego rzędu,
   - odczytuje i zapisuje liczby naturalne wielocyfrowe, również większe od milionów.
2. Liczby całkowite. Uczeń:
   - stosuje liczby całkowite w kontekście praktycznym,
   - interpretuje liczby całkowite na osi liczbowej,
   - oblicza odległość liczb na osi liczbowej,
   - porównuje liczby całkowite,
   - wykonuje proste rachunki na liczbach całkowitych.

3. Liczby wymierne. Uczeń:
   - opisuje część danej całości za pomocą ułamka,
   - przedstawia ułamek jako iloraz liczb naturalnych, a iloraz liczb naturalnych jako ułamek,
   - skraca i rozszerza ułamki zwykłe,
   - sprowadza ułamki zwykłe do wspólnego mianownika lub licznika,
   - przedstawia ułamki niewłaściwe w postaci liczby mieszanej i odwrotnie,
   - zapisuje wyrażenia dwumianowane w postaci ułamka dziesiętnego i odwrotnie,
   - zaznacza ułamki zwykłe i dziesiętne na osi liczbowej oraz odczytuje wartości ułamków zwykłych i dziesiętnych zaznaczonych na osi liczbowej,
   - zapisuje ułamek dziesiętny skończony w postaci ułamka zwykłego,
   - zamienia ułamki zwykłe na ułamki dziesiętne skończone,
   - zaokrągla liczby dziesiętne z dokładnością do danego rzędu,
   - porównuje ułamki (zwykłe i dziesiętne),
   - wskazuje liczbę przeciwną do danej i liczbę odwrotną do danej
   - dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki zwykłe,
   - dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki dziesiętne,
   - porównuje różnicowo i ilorazowo liczby wymierne,
   - oblicza ułamek danej liczby wymiernej,
   - oblicza liczbę, której część jest podana,
   - oblicza potęgi liczb wymiernych dodatnich o wykładnikach naturalnych,
   - oblicza wartości pierwiastków kwadratowych i sześciennych z liczb, które są odpowiednio kwadratami lub sześcianami liczb wymiernych,
   - oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych, stosując reguły dotyczące kolejności wykonywania działań.
4. Figury płaskie. Uczeń:
   - rozpoznaje i nazywa figury: punkt, prosta, półprosta, odcinek, łamana,
   - rozpatruje różne możliwości wzajemnego położenia dwóch odcinków, prostych i półprostych, rysuje odcinki i proste prostopadłe i równoległe,
   - mierzy odległość punktu od prostej,
   - zna kąty, potrafi je nazwać i narysować,
   - stosuje w zadaniach własności kątów wierzchołkowych, odpowiadających, naprzemianległych i przyległych,
   - rozpoznaje i nazywa trójkąty,
   - ustala możliwość zbudowania trójkąta,
   - stosuje twierdzenie o sumie miar kątów trójkąta,
   - rozpoznaje i nazywa kwadrat, prostokąt, romb, równoległobok, trapez i deltoid,

- zna własności kwadratu, prostokąta, rombu, równoległoboku, trapezu i deltoidu oraz stosuje je w zadaniach,
- oblicza miary kątów,
- oblicza pola i obwody wielokątów,
- stosuje i zamienia jednostki pola,
- rozpoznaje figury wklęsłe i wypukłe,
- zna cięciwę, średnicę, promień koła i okręgu,
- zna pojęcie wielokąta foremnego.

5. Figury przestrzenne. Uczeń:
- rozpoznaje modele prostopadłościanów i sześcianów, zna ich własności,
- rysuje siatki prostopadłościanów i sześcianów,
- oblicza objętość i pole powierzchni prostopadłościanu i sześcianu,
- zamienia jednostki objętości i pojemności.
- wykorzystuje zależność między liczbą ścian, krawędzi i wierzchołków w graniastosłupach i ostrosłupach.

6. Obliczenia praktyczne. Uczeń:
- wykonuje obliczenia zegarowe, kalendarzowe, rozpoznaje lata przestępne i nieprzestępne, określa wieki,
- odczytuje temperaturę,
- zamienia i prawidłowo stosuje jednostki długości i masy,
- posługuje się pojęciem skali w zadaniach praktycznych,
- odczytuje i interpretuje dane przedstawione w tekstach, tabelach, na diagramach i na wykresach,
- wykonuje proste obliczenia procentowe, również w kontekstach praktycznych.

7. Zadania tekstowe. Uczeń:
- czyta ze zrozumieniem informacje zawarte w treści zadania,
- wykonuje wstępne czynności ułatwiające rozwiązanie zadania, w tym rysunek pomocniczy lub wygodne dla siebie zapisanie informacji i danych z treści zadania,
- dostrzega zależności między podanymi informacjami,
- dzieli rozwiązanie zadania na etapy, stosując własne, poprawne, wygodne dla siebie strategie rozwiązania,
- do rozwiązywania zadań osadzonych w kontekście praktycznym stosuje poznaną wiedzę z zakresu arytmetyki i geometrii oraz nabyte umiejętności rachunkowe, a także własne poprawne metody,
- weryfikuje wynik zadania tekstowego, oceniając sensowność rozwiązania,
- przedstawia pełne rozwiązanie zadania, a nie tylko sam wynik,
- formułuje precyzyjną odpowiedź, w razie potrzeby używając właściwej jednostki.

Etap powiatowy
Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:
1.Liczby naturalne. Uczeń:
- stosuje cechy podzielności przez 4, 6, 15, itp,
- stosuje prawo rozdzielności mnożenia względem dodawania i odejmowania,
- oblicza NWW i NWD podanych liczb naturalnych,
- odpowiada na pytania dotyczące liczebności zbiorów różnych rodzajów liczb wśród liczb z pewnego zakresu,
- wykonuje rachunki pamięciowe na liczbach całkowitych.

2. Liczby wymierne. Uczeń:
- zapisuje ułamki zwykłe o mianownikach, których nie można rozszerzyć do 10, 100, 1000 itd. w postaci rozwinięcia dziesiętnego nieskończonego,
- zaokrągla liczby wymierne okresowe,
- zna i stosuje pojęcie wartości bezwzględnej liczby,
- porównuje liczby wymierne dodatnie i ujemne,
- oblicza liczbę na podstawie wartości jej ułamka,
- wyznacza liczbę, która powstaje po powiększeniu lub pomniejszeniu o pewną część innej liczby,
- oblicza potęgi liczb wymiernych o wykładnikach naturalnych,
- oblicza wartości wyrażeń arytmetycznych zapisanych za pomocą ułamków zwykłych, liczb mieszanych i ułamków dziesiętnych, także wymiernych ujemnych,
- oblicza średnią arytmetyczną kilku liczb.

3. Potęgi i pierwiastki. Uczeń:
- zapisuje iloczyn jednakowych czynników w postaci potęgi,
- oblicza potęgi liczb o wykładnikach naturalnych,
- mnoży i dzieli potęgi o wykładnikach całkowitych dodatnich,
- mnoży potęgi o różnych podstawach i jednakowych wykładnikach,
- podnosi potęgę do potęgi,
- porównuje potęgi,
- zapisuje liczby w notacji wykładniczej, wykonuje działania na liczbach zapisanych w notacji wykładniczej,
- szacuje wielkość danego pierwiastka kwadratowego lub sześciennego oraz wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki,
- porównuje wartość wyrażenia arytmetycznego zawierającego pierwiastki z daną liczbą wymierną, znajduje liczby wymierne większe lub mniejsze od tej wartości,

- oblicza pierwiastek z iloczynu i ilorazu dwóch liczb, wyłącza liczbę przed znak pierwiastka i włącza liczbę pod znak pierwiastka,
- mnoży i dzieli pierwiastki tego samego stopnia.

4. Figury płaskie. Uczeń:
   - oblicza długość okręgu o danym promieniu lub danej średnicy,
   - oblicza promień lub średnicę okręgu o danej długości okręgu,
   - oblicza pole koła o danym promieniu lub danej średnicy,
   - oblicza promień lub średnicę koła o danym polu koła,
   - zna i stosuje własności trójkątów równoramiennych,
   - oblicza i wykorzystuje sumę miar kątów n-kąta, gdy $n \geq 3$,
   - wykorzystuje podstawowe własności wielokątów foremnych,
   - rozpoznaje kąty w okręgu, zna związki między nimi,
   - zna i stosuje twierdzenie Pitagorasa,
   - wykorzystuje własności trójkątów wynikające z twierdzenia Pitagorasa,
   - oblicza odległość między punktami w układzie współrzędnych,
   - rozpoznaje i wykorzystuje przystawanie figur,
   - rozpoznaje symetralną odcinka i dwusieczną kąta,
   - zna i stosuje własności symetralnej odcinka i dwusiecznej kąta,
   - rysuje punkty i figury w układzie współrzędnych, oblicza pole i obwód figur danych w układzie współrzędnych.
5. Wyrażenia algebraiczne, równania. Uczeń:
   - zapisuje i nazywa wyrażenia algebraiczne,
   - oblicza wartość liczbową wyrażenia algebraicznego,
   - wykonuje działania na wyrażeniach algebraicznych, przekształca wzory,
   - sprawdza, czy liczba spełnia równanie z jedną niewiadomą,
   - sprawdza, czy para liczb spełnia równanie z dwiema niewiadomymi,
   - rozwiązuje równania (w tym m.in. proste równania wymierne, kwadratowe i z wartością bezwzględną),
   - rozwiązuje układy równań,
   - ustala liczbę rozwiązań równania liniowego z jedną niewiadomą i układu dwóch równań liniowych z dwiema niewiadomymi,
   - rozwiązuje zadania tekstowe za pomocą równań lub układów równań,
   - wykorzystuje wielkości wprost proporcjonalne, podział proporcjonalny.
6. Obliczenia praktyczne. Uczeń:
   - interpretuje procenty jako setne części danej wielkości liczbowej,
   - wyznacza, jakim procentem jednej liczby jest druga liczba,
   - oblicza procent danej wielkości,

- oblicza podwyżkę i obniżkę wartości (w tym wielokrotną),
- wykonuje obliczenia związane z lokatą bankową,
- wykonuje obliczenia związane ze stężeniami procentowym,
- w sytuacji praktycznej oblicza: drogę, prędkość, czas, stosuje jednostki prędkości: km/h, m/s,
- zamienia jednostki km/h na m/s i odwrotnie,
- oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach, polegających na rzucie jedną albo dwiema kostkami, rzucie monetą lub losowaniu dwóch elementów ze zwracaniem,
- oblicza prawdopodobieństwa zdarzeń w doświadczeniach, polegających na losowaniu dwóch elementów bez zwracania.

Etap finałowy
Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Wyrażenia algebraiczne. Uczeń:
   - stosuje wzory skróconego mnożenia dla drugiej potęgi.
2. Figury płaskie. Uczeń:
   - odczytuje współrzędne punktów w układzie współrzędnych i zaznacza punkty o podanych współrzędnych,
   - oblicza długość odcinka, którego końce są danymi punktami kratowymi w układzie współrzędnych,
   - rozpoznaje figury symetryczne względem prostej lub względem punktu i wykorzystuje ich własności,
   - na sieci kwadratowej rysuje obraz figury symetrycznej do danej względem ustalonej prostej lub ustalonego punktu,
   - rozpoznaje figury środkowosymetryczne i osiowosymetryczne, określa ilość osi symetrii danej figury,
   - zna i stosuje cechy przystawania i cechy podobieństwa trójkątów,
   - zna i stosuje w sytuacjach praktycznych twierdzenie Pitagorasa,
   - oblicza pole pierścienia kołowego o danych promieniach lub średnicach obu okręgów tworzących pierścień.
3. Figury przestrzenne. Uczeń:
   - rozpoznaje graniastosłupy i ostrosłupy proste i prawidłowe, walce, stożki i kule w sytuacjach praktycznych i wskazuje te bryły wśród innych modeli brył,
   - rozpoznaje i rysuje siatki graniastosłupów prostych i ostrosłupów,
   - oblicza objętości i pola powierzchni graniastosłupów i ostrosłupów prostych i prawidłowych.

4. Obliczenia praktyczne. Uczeń:
   - stosuje obliczenia procentowe do rozwiązywania problemów w kontekście praktycznym, również w przypadkach wielokrotnych podwyżek lub obniżek danej wielkości,
   - rozwiązuje równania, które po prostych przekształceniach wyrażeń algebraicznych sprowadzają się do równań pierwszego stopnia z jedną niewiadomą.

Literatura

1. Janowicz J., *Matematyka. Organizuję konkursy w klasach 4-6 szkoły podstawowej.* Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018;
2. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 1*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018;
3. Janowicz J., *Matematyka. Zbiór zadań konkursowych dla klas 7-8 szkoły podstawowej. Część 2*, Gdańskie Wydawnictwo Oświatowe, Gdańsk 2018;
4. Podręczniki matematyki dla szkoły podstawowej;
5. Zadania konkursowe publikowane w czasopismach: *Matematyka, Matematyka w szkole, Delta, Magazyn Miłośników Matematyki*.

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Fizycznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

Celem konkursu jest rozbudzanie i pogłębianie zainteresowań uczniów dziedziną fizyki, poszerzanie ich wiedzy fizycznej, a szczególnie doskonalenie umiejętności i kształtowanie postaw w zakresie:
- dostrzegania zjawisk i procesów fizycznych w życiu codziennym;
- wykorzystanie pojęć oraz wielkości fizycznych do opisu i wyjaśniania przebiegu tych zjawisk i procesów;
- planowanie i przeprowadzanie obserwacji, doświadczeń i eksperymentów fizycznych;

- dokumentowanie oraz wnioskowanie na podstawie ich wyników;
- rozwiązywanie problemów o różnorodnym charakterze z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
- posługiwanie się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych;
- stosowania zintegrowanej wiedzy przyrodniczej i umiejętności do:
  - ✔wyodrębniania zjawisk z kontekstu, nazywania ich oraz wskazywania czynników istotnych i nieistotnych dla ich przebiegu;
  - ✔formułowania problemów badawczych i hipotez;
  - ✔planowania, przeprowadzania i dokumentowania obserwacji, doświadczeń i eksperymentów, w szczególności wyróżniania kluczowych kroków i sposobów postępowania oraz wskazywania roli użytych przyrządów;
  - ✔analizowania i interpretowania danych uzyskanych w wyniku podjętych działań,
  - ✔opracowania wyników oraz przedstawienie ich w różnorodnej, czytelnej formie, w tym posługiwania się pojęciem niepewności pomiarowej oraz zapisywania wyników pomiaru wraz z ich jednostkami oraz z uwzględnieniem informacji o niepewności;
  - ✔formułowania wniosków, uogólnień na podstawie dostrzeżonych zależności.

Działania konkursowe służą także:

- popularyzowaniu wiedzy fizycznej,
- wdrażaniu uczniów do samodoskonalenia,
- wspomaganiu samooceny uczniów w kontekście ich celów i aspiracji edukacyjnych,
- rozpoznawaniu i wspieraniu młodzieży wykazującej szczególne uzdolnienia w zakresie fizyki,
- propagowaniu dorobku regionu w obszarze wspierania uzdolnień.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- wykorzystuje pojęcia i wielkości fizyczne do opisu zjawisk oraz wskazuje ich przykłady w otaczającej rzeczywistości;
- rozwiązuje problemy z wykorzystaniem praw i zależności fizycznych;
- planuje i przeprowadza obserwacje, doświadczenia i eksperymenty oraz wnioskuje na podstawie ich wyników;
- posługuje się informacjami pochodzącymi z analizy materiałów źródłowych, w tym tekstów popularnonaukowych.

Treści – wymagania szczegółowe
Etap szkolny

1. Względność ruchu i jego przykłady. Wielkości opisujące ruch ciał.
2. Droga, prędkość i przyspieszenie w ruchu jednostajnym i jednostajnie zmiennym (w różnych jednostkach). Pomiary charakterystyk ruchu.
3. Wykresy zależności drogi, prędkości i przyspieszenia od czasu w ruchu jednostajnym i jednostajnie zmiennym.
4. Siła jako działanie skierowane. Cechy wektora. Pomiar siły.
5. Przykłady rodzajów sił (ciężkości, nacisku, sprężystości, oporów ruchu) i sposoby ich wyznaczania.
6. Przewidywanie rodzaju ruchu ciał na podstawie znajomości sił na nie działających. Stosowanie trzech zasad dynamiki. Siły oporu ruchu w opisie i wyjaśnieniu ruchu.
7. Wnioskowanie o siłach działających na ciało na podstawie opisu ruchu.
8. Działanie i zastosowanie maszyn prostych.
9. Pojęcia pracy mechanicznej i mocy – zastosowanie do obliczeń, opisu i wyjaśniania zjawisk.
10. Pojęcia energii kinetycznej, potencjalnej grawitacji i potencjalnej sprężystości, obliczenia, opis i wyjaśnianie zjawisk. Zasada zachowania energii mechanicznej.
11. Pojęcie temperatury i równowagi termodynamicznej. Skale temperatur (Celsjusza, Kelvina, Fahrenheita). Pomiar temperatury.
12. Pojęcia energii wewnętrznej i ciepła. Związek zmian energii wewnętrznej z wykonaną pracą i przekazem energię w postaci ciepła.
13. Zjawisko przewodnictwa cieplnego i zjawisko konwekcji w cieczach i gazach.
14. Zjawiska topnienia, krzepnięcia, parowania, skraplania, sublimacji i resublimacji; pojęcia ciepła właściwego i ciepła przemiany fazowej, opis, pomiary i obliczenia związane z tymi zjawiskami.
15. Budowa cząsteczkowa ciał stałych, cieczy i gazów.
16. Pojęcie gęstości, związek między masą, gęstością i objętością ciał stałych i cieczy. Pomiary i obliczenia tych charakterystyk.
17. Siły spójności i zjawisko napięcia powierzchniowego.
18. Ciśnienie hydrostatyczne i atmosferyczne, prawo Pascala i jego zastosowanie. Wyznaczanie parcia i ciśnienia.
19. Zjawisko powstawania siły wyporu w cieczach i gazach, zależność siły wyporu od objętości i gęstości (prawo Archimedesa). Pływanie ciał.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Sposoby elektryzowania ciał przez potarcie i dotyk. Ładunek elementarny i przepływ ładunku. Zasada zachowania ładunku.
2. Oddziaływanie ładunków jednoimiennych i różnoimiennych. Budowa i zasada działania elektroskopu.
3. Budowa przewodników i izolatorów elektrycznych.
4. Zjawisko przepływu prądu w przewodnikach, ruch elektronów swobodnych, natężenie prądu elektrycznego, napięcie elektryczne jako przyczyna przepływu prądu. Pomiar tych wielkości fizycznych.
5. Związek natężenia prądu z napięciem elektrycznym i oporem przewodnika. Stosowanie prawa Ohma.
6. Praca i moc prądu elektrycznego, jednostki energii elektrycznej.
7. Obwody elektryczne, połączenia źródeł prądu i jego odbiorników. Schematyczne przedstawianie obwodów.
8. Domowa sieć elektryczna. Urządzenia zamieniające energię elektryczną na inne formy energii.
9. Oddziaływania magnesów trwałych, zasada działania kompasu. Oddziaływanie magnesów na inne substancje.
10. Działanie przewodnika, w którym płynie prąd, na igłę magnetyczną, magnesy i inne substancje.
11. Działanie elektromagnesów i silników elektrycznych na prąd stały.

Etap finałowy

Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Zjawisko drgań, przemiany energii w ruchu drgającym. Przykłady ruchu drgającego.
2. Opis ruchu drgającego. Wielkości opisujące ruch drgający (harmoniczny). Analiza wykresów ruchu drgającego.
3. Zjawisko powstawania i rozchodzenia się fal mechanicznych. Wykorzystanie wielkości fizycznych opisujących falę do opisu i obliczeń.
4. Mechanizm wytwarzania dźwięku w instrumentach muzycznych, wysokość i głośność dźwięku. Ultradźwięki i infradźwięki oraz przykłady ich zastosowania.
5. Porównanie rozchodzenia się fal mechanicznych i elektromagnetycznych.
6. Prostoliniowe rozchodzenia się światła, warunki powstawania cienia i półcienia.
7. Zjawisko odbicia światła od zwierciadeł płaskich oraz powierzchni chropowatych (rozproszenie światła).
8. Prawo odbicia i powstawanie obrazu rzeczywistego i pozornego, cechy obrazu.

9. Zwierciadło wklęsłe i wypukłe, odbicie i skupianie promieni. Powstawanie obrazów wytworzonych przez zwierciadło wklęsłe i wypukłe, konstrukcja obrazów.
10. Zjawisko załamania światła przy przejściu z jednego ośrodka do drugiego, przyczyny załamania.
11. Soczewki skupiające i rozpraszające. Ognisko i odległość ogniskowa.
12. Rodzaje obrazów wytwarzanych przy użyciu soczewek, konstrukcja obrazów.
13. Wady wzroku – krótkowzroczność i dalekowzroczność – korekcja.
14. Zjawisko rozszczepienia światła białego podczas przechodzenia przez pryzmat.
15. Prędkość światła w próżni jako największa prędkość w przyrodzie i największa szybkość przepływu informacji.
16. Rodzaje fal elektromagnetycznych, obszary zastosowania.
17. Laser jako źródło światła jednobarwnego. Przyrządy optyczne.

W zadaniach konkursowych każdego z etapów mogą pojawić się treści wykraczające poza zawarte w regulaminie, pod warunkiem ich opisania i wyjaśnienia.
Etap finałowy konkursu będzie polegał na wyjaśnianiu problemów teoretycznych, rozwiązywaniu zadań rachunkowych, obserwowaniu i wyjaśnianiu prezentowanych bądź opisanych doświadczeń lub samodzielnym wykonaniu doświadczenia oraz interpretowaniu jego wyników z powołaniem się na zasady i prawa fizyczne.

Literatura

1. Podręczniki do fizyki dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN
2. Błażejewski R., *100 prostych doświadczeń z wodą i powietrzem*, Wydawnictwo Naukowo – Techniczne, Warszawa 1991
3. Brown R. J., *200 doświadczeń dla dzieci*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999
4. Dębowski R., *Fizyka w zadaniach*, oficyna wydawniczo – poligraficzna Adam, Warszawa 1999
5. Domański J., *Domowe zadania doświadczalne z fizyki*, Prószyński i S-ka, Warszawa 1999
6. Gołębiowski K., Trawiński R., *Konkursy fizyczne dla gimnazjów*, Wydawnictwo Aksjomat, Toruń 2008
7. Hewitt P., *Fizyka wokół nas*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018
8. Kaczorek H., *Testy z fizyki dla gimnazjum cz.1,2,3*, Wydawnictwo ZamKor, Kraków 2002
9. Kędrzyński T., *Nasze sprawdziany – Fizyka*, Wydawnictwo Piątek Trzynastego, Łódź 2001

10. Kleiner A., *Zadania konkursowe dla uczniów gimnazjum z rozwiązaniami*, Wydawnictwo ZamKor, Kraków 2009
11. Subieta D. R., *Zbiór zadań FIZYKA*, WSiP Warszawa 1999
12. Salach J, Sagnowska B., *Zbiór zadań z fizyki dla uczniów gimnazjum i liceum profilowanego*, Wydawnictwo Zamiast Korepetycji, Kraków 2001
13. Tokar D., Tokar B., Tokar J., *Fizyka w zadaniach doświadczalnych i doświadczeniach*, cz. I, Elektrostatyka, Wydawnictwo Nowik, Opole 2002
14. Walker J., *Latający cyrk fizyki*, Wydawnictwo PWN, Warszawa 2018

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Biologicznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

Celem konkursu jest rozbudzanie u uczniów zainteresowań biologicznych i pogłębianie ich wiedzy i umiejętności przedmiotowych a w szczególności:

- obserwacji, opisywania i analizowania różnorodności budowy i funkcji organizmów oraz środowisk ich życia;
- dostrzegania, wyjaśniania i interpretowania zjawisk oraz procesów biologicznych;
- analizowania zależności i związków przyczynowo - skutkowych zachodzących w świecie przyrody ożywionej;
- rozwiązywania problemów z wykorzystaniem zintegrowanej wiedzy przyrodniczej oraz wyrażania opinii i sądów;
- formułowania problemów badawczych i hipotez;
- planowania, prowadzenia i dokumentowania obserwacji i eksperymentów;
- analizowania danych i wyników doświadczeń oraz formułowania wniosków;
- wykorzystania wiedzy naukowej do rozwiązywania problemów życia codziennego;
- korzystania z tekstów źródłowych.

Wymagania ogólne

Uczeń:

- zna pojęcia, zjawiska, procesy biologiczne wymienione w podstawie programowej;
- poprawnie posługuje się terminologią naukową;
- zna różnorodność świata organicznego oraz budowę i rolę organizmów;
- dostrzega wpływ środowiska na budowę i funkcjonowanie organizmów;

- dostrzega, wyjaśniania i interpretuje zjawiska oraz procesy biologiczne;
- analizuje zależności i związki przyczynowo - skutkowe zachodzące w świecie przyrody ożywionej;
- rozwiązuje problemy z wykorzystaniem zintegrowanej wiedzy przyrodniczej
- wyraża opinie i sądy;
- formułuje problemy badawcze i hipotezy;
- planuje, prowadzi i dokumentuje obserwacje i eksperymenty;
- analizuje dane i wyniki doświadczeń
- formułuje wnioski;
- wykorzystuje wiedzę naukową do rozwiązywania problemów życia codziennego;
- korzysta z różnorodnych źródeł informacji;
- analizuje, przetwarza i interpretuje informacje;
- zna współczesne naukowe odkrycia biologiczne.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Organizacja życia i chemizm życia.
2. Podstawowe procesy życiowe organizmów – oddychanie, odżywianie, rozmnażanie, fotosynteza itp.;
3. Budowa i funkcjonowanie komórek, tkanek, narządów, układów narządów;
4. Zależność pomiędzy budową a funkcją komórek, tkanek, narządów, układów narządów, ze szczególnym uwzględnieniem organizmu człowieka;
5. Zależność pomiędzy budową organizmów a środowiskiem życia;
6. Klasyfikacja organizmów, rozpoznawanie gatunków;
7. Różnorodność życia.

Etap powiatowy

Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Homeostaza. Stan zdrowia i choroby.
2. Genetyka.

Etap finałowy

Wymagania z etapu szkolnego i finałowego, a ponadto:

1. Ewolucja życia.
2. Ekologia i ochrona środowiska.
3. Zagrożenia różnorodności biologicznej.

Etap finałowy konkursu składa się z zadań teoretycznych oraz problemu praktycznego, polegającego na planowaniu/wykonaniu/dokumentowaniu eksperymentu. Organizatorzy zapewniają niezbędne materiały. Zakres treści artykułów z biologii z czasopism podanych w wykazie literatury obejmuje ostatni rok i będzie uwzględniany na każdym etapie konkursu.

Literatura:

1. Podręczniki do biologii dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN
2. *Encyklopedia przyrodnicza Tajemnice natury*, Muza S.A., Warszawa, 1998
3. *Encyklopedia Biologia*, opracowanie zbiorowe, Greg Wydawnictwo 2006
4. Stęplewska M., Mitoraj R., Encyklopedia szkolna, *Biologia*, Zielona Sowa, Kraków 2014
5. Czasopisma popularnonaukowe: „Wiedza i Życie", „Świat wiedzy", „Przyroda Polska", „Głos przyrody", „Aura"

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Chemicznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

Celem konkursu jest rozbudzanie zainteresowań uczniów przedmiotem, pogłębianie ich wiedzy chemicznej, a szczególnie doskonalenie umiejętności:

- obserwacji i wyjaśniania przebiegu zjawisk i procesów chemicznych, dostrzegania czynników wpływających na przebieg reakcji chemicznych;
- określania właściwości substancji spotykanych w życiu codziennym w powiązaniu z ich zastosowaniem i wpływem na środowisko;
- odczytywania informacji z różnych źródeł, analizowania ich i przetwarzania;
- dostrzegania użyteczności wiedzy chemicznej w życiu codziennym dla dbałości o własne zdrowie i ochronę środowiska przyrodniczego;
- stosowania zintegrowanej wiedzy przyrodniczej i umiejętności do:
    - ✓ formułowania problemów badawczych i hipotez;
    - ✓ planowania, przeprowadzenia i dokumentowania obserwacji i pomiarów z doświadczeń i eksperymentów;
    - ✓ analizowania i interpretowania danych uzyskanych w wyniku eksperymentu;

- ✓ opracowania wyników oraz przedstawienie ich w różnorodnej, czytelnej formie;
- ✓ formułowania wniosków, uogólnień na podstawie dostrzeżonych zależności.

Wymagania ogólne

I. Pozyskiwanie, przetwarzanie i tworzenie informacji.

Uczeń:

- pozyskuje i przetwarza informacje z różnorodnych źródeł z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych.
- zna pojęcia, zjawiska, procesy, nazwy chemiczne związane z wymaganym zakresem treści;
- poprawnie posługuje się podstawową terminologią chemiczną.

II. Rozumowanie i zastosowanie nabytej wiedzy do rozwiązywania problemów.

Uczeń:

- opisuje właściwości substancji;
- wyjaśnia przebieg prostych procesów chemicznych;
- wskazuje związek właściwości różnorodnych substancji z ich zastosowaniami i ich wpływ na środowisko naturalne;
- wykonuje obliczenia dotyczące praw chemicznych.

III. Opanowanie czynności praktycznych.

Uczeń:

- bezpiecznie posługuje się prostym sprzętem laboratoryjnym;
- potrafi w bezpieczny sposób wykorzystać podstawowe odczynniki chemiczne;
- projektuje proste eksperymenty;
- przeprowadza proste doświadczenia chemiczne według instrukcji;
- rejestruje ich wyniki w różnej formie, formułuje obserwacje i wyciąga wnioski;
- wyjaśnia zjawiska stosując poprawną terminologię i prezentuje informacje chemiczne przy pomocy różnych metod: wykresów, diagramów i schematów.

Treści – wymagania szczegółowe

Etap szkolny

1. Treści chemiczne z zakresu podstawy programowej przyrody (szkoła podstawowa).
2. Pracownia chemiczna – podstawowe szkło i sprzęt laboratoryjny.
3. Zasady bezpieczeństwa obowiązujące w pracowni chemicznej.

4. Właściwości substancji będących głównymi składnikami stosowanych na co dzień produktów.
5. Obliczenia z wykorzystaniem pojęć: masa, gęstość, objętość.
6. Zjawisko fizyczne a reakcja chemiczna.
7. Mieszaniny substancji i ich sposoby rozdziału.
8. Pierwiastek chemiczny a związek chemiczny.
9. Metale i ich stopy oraz niemetale.
10. Związek chemiczny a mieszanina.
11. Powietrze jako mieszanina jednorodna gazów.
12. Tlen i wodór - właściwości.
13. Azot – główny składnik powietrza.
14. Gazy szlachetne.
15. Tlenek węgla(IV) - właściwości i rola w przyrodzie.
16. Para wodna – higroskopijność i kondensacja.
17. Zanieczyszczenia powietrza – źródła naturalne i antropogeniczne.
18. Reakcje egzoenergetyczne i endoenergetyczne.
19. Reakcje syntezy, analizy i wymiany**.**
20. Ziarnista budowa materii i historyczny rozwój pojęcia atomu.
21. Masa atomowa i cząsteczkowa.
22. Budowa atomów i rozmieszczenie elektronów na powłokach. Liczba atomowa i liczba masowa.
23. Izotopy naturalne i sztuczne.
24. Jednostka masy atomowej (uściślenie definicji z uwzględnieniem znajomości terminu *izotop*).
25. Układ okresowy pierwiastków chemicznych. Zależność między budową atomu pierwiastka a jego położeniem w układzie okresowym; charakter chemiczny pierwiastków grup 1-2 oraz 13-18; odczytywanie z układu okresowego podstawowych informacji o pierwiastkach.
26. Elektroujemność a rodzaj wiązania chemicznego.
27. Rodzaje wiązań chemicznych – wzory sumaryczne, strukturalne i elektronowe.
28. Znaczenie wartościowości przy ustalaniu wzorów związków chemicznych, w szczególności dla pierwiastków grup 1-2, 13-17.
29. Powstawanie jonów.
30. Prawo stałości składu związku chemicznego i prawo zachowania masy.
31. Równania reakcji chemicznych.
32. Stechiometria i obliczenia stechiometryczne.

33. Woda – właściwości i rola w przyrodzie. Zanieczyszczenia wód. Woda jako rozpuszczalnik.
34. Rozpuszczalność substancji w wodzie i szybkość rozpuszczania się substancji.
35. Rodzaje roztworów. Stężenie procentowe. Zwiększanie i zmniejszanie stężenia roztworów.
36. Elektrolity i nieelektrolity.
37. Budowa i właściwości najważniejszych kwasów beztlenowych i tlenowych. Ich dysocjacja jonowa. Kwaśne opady.
38. Budowa i właściwości najważniejszych wodorotlenków. Ich dysocjacja jonowa.
39. Odczyn roztworów. Skala pH. Doświadczalnie rozróżnianie roztworów kwasów i wodorotlenków za pomocą wskaźników.
40. Wzory i nazwy soli i ich dysocjacja jonowa.
41. Reakcje otrzymywania soli. Zastosowanie najważniejszych soli. Zapis jonowy reakcji chemicznych.

Etap powiatowy
Treści i wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Obieg tlenu i węgla w przyrodzie.
2. Przewodnictwo cieplne i elektryczne metali.
3. Wpływ różnych czynników na metale; zjawisko korozji.
4. Wpływ czynników na szybkość reakcji chemicznych; katalizatory.
5. Obliczenia w oparciu o równania biegnące niestechiometrycznie.
6. Reakcja strąceniowa. Projektowanie doświadczenia pozwalającego otrzymywać substancje trudno rozpuszczalne (sole i wodorotlenki) w reakcjach strąceniowych (zapis równania reakcji w formie cząsteczkowej i jonowej; przewidywanie na podstawie tablicy rozpuszczalności soli i wodorotlenków wyniku reakcji strąceniowej).
7. Właściwości i zastosowania tlenku krzemu(IV).
8. Właściwości tlenku węgla(II).
9. Źródła, właściwości związków chemicznych i wpływ na środowisko przyrodnicze tlenku węgla(II), tlenku azotu(II), tlenku azotu(IV), freonów. Przyczyny i skutki spadku stężenia ozonu w stratosferze ziemskiej.
10. Mieszanina piorunująca.
11. Źródła zanieczyszczeń wód i metody oczyszczania wód.
12. Naturalne źródła węglowodorów.
13. Alkany – budowa i właściwości.
14. Alkeny i alkiny – budowa i właściwości.

15. Odróżnianie węglowodorów nasyconych od nienasyconych.

Etap finałowy
Treści i wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:

1. Destylacja i chromatografia jako przykłady metod rozdziału mieszanin.
2. Reakcje utleniania – redukcji. Dobieranie współczynników metodą bilansu elektronowego.
3. Średnia masa atomowa pierwiastka chemicznego oraz zawartość procentowa izotopów w pierwiastku chemicznym.
4. Zjawisko promieniotwórczości i rodzaje promieni. Promieniotwórczość naturalna i sztuczna. Okres półtrwania. Przemiany promieniotwórcze.
5. Wiązanie koordynacyjne i metaliczne.
6. Zjawisko asocjacji.
7. Mol – obliczenia z wykorzystaniem pojęcia mola. Stężenie molowe.
8. Mieszanie roztworów.
9. Moc elektrolitów ze względu na stopień i stałą dysocjacji.
10. Stopniowa dysocjacja słabych elektrolitów. Właściwości amfoteryczne niektórych wodorotlenków (np. wodorotlenku glinu czy wodorotlenku cynku).
11. Obliczenia związane ze stopniem, stałą dysocjacji i pH roztworu.
12. Amoniak i zasada amonowa.
13. Wodorosole i hydroksosole. Hydraty.
14. Ustalanie wzoru empirycznego i rzeczywistego związku chemicznego.
15. Hydroliza i elektroliza soli.
16. Skrócony zapis jonowy reakcji chemicznych.
17. Polimeryzacja. Zastosowanie polimerów.
18. Pochodne węglowodorów.
19. Substancje o znaczeniu biologicznym.
20. Produkty destylacji ropy naftowej oraz przeróbki węgla kamiennego i ich zastosowania.

Etap finałowy konkursu będzie polegał na rozwiązaniu zadań obliczeniowych, problemów teoretycznych z wykorzystaniem podanych informacji, tekstów źródłowych oraz wykonaniu zadań laboratoryjnych w pracowni chemicznej.

Szkoła przesyła poświadczenie podpisane przez Dyrektora o ubezpieczeniu ucznia zakwalifikowanego do zawodów finałowych pod adres: DODN, ul. Skarbowców 8a, 53-025 Wrocław, z **dopiskiem „Finał Konkursu Chemicznego”.** Bez poświadczenia

o ubezpieczeniu **uczeń nie będzie dopuszczony do zawodów finałowych** ze względu na przepisy obowiązujące na Wydziale Chemii UWr., związane z samodzielnym wykonywaniem zadań laboratoryjnych. Każdy uczeń może korzystać z własnego, prostego kalkulatora.

Literatura obowiązkowa:

1. Podręczniki do chemii dla szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN
2. Zbiory zadań dla klas 7 i 8 szkoły podstawowej
3. *Tablice chemiczne*, W. Mizerski, Wyd. Adamantan, Warszawa 1997

Literatura pomocnicza:

1. 101 szkolnych doświadczeń chemicznych. D. Burnie, wyd. Muza S. A. , Warszawa 1997
2. Pazdro K. M., Koszmider M., *Chemia w szkole podstawowej 900 zadań – od łatwych do trudnych*; wydanie 2017
3. *Nowe nazewnictwo z chemii związków nieorganicznych i organicznych*, wyd. WSiP Warszawa 1994
4. *Encyklopedia szkolna. Chemia*, Wyd. Zielona Sowa, Kraków 2005

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Geograficznego
zDolny Ślązak

Cele konkursu

Celem konkursu jest rozbudzanie zainteresowań geograficznych uczniów, pogłębianie ich wiedzy i umiejętności przedmiotowych oraz ponadprzedmiotowych, a w szczególności:

- rozwijanie umiejętności dostrzegania prawidłowości zachodzących w środowisku przyrodniczym oraz wyjaśniania zależności i związków przyczynowo-skutkowych w zakresie relacji człowiek – środowisko;
- budzenie zainteresowania uczniów problematyką związaną z warunkami życia i gospodarowania człowieka w środowisku przyrodniczym, w skali globalnej oraz regionalnej;
- kształcenie umiejętności analizowania oraz krytycznej oceny wpływu gospodarczej działalności człowieka na środowisko przyrodnicze (w różnych skalach przestrzennych), a także wskazywania sposobów jego ochrony;

- doskonalenie umiejętności lokalizowania miejsc na powierzchni Ziemi, czytania i porównywania treści map tematycznych oraz orientacji w przestrzeni geograficznej;
- doskonalenie umiejętności korzystania z różnych źródeł tekstowych i graficznych (np. map, wykresów i diagramów, tabel, zestawień statystycznych, ilustracji, prostych schematów graficznych, zdjęć - w tym zdjęć satelitarnych i lotniczych) oraz analizowania, interpretowania i przetwarzania zawartych w nich informacji;
- rozwijanie umiejętności prezentowania informacji geograficznych różnymi metodami;
- wdrażanie do prawidłowego posługiwania się terminologią geograficzną;
- rozpoznawanie, wspieranie i promocja młodzieży uzdolnionej oraz zainteresowanej geografią;
- popularyzowanie wiedzy geograficznej;
- wdrażanie uczniów do samokształcenia i poszerzania swojej wiedzy.

Wymagania ogólne

- zna fakty, pojęcia, zjawiska, procesy, nazwy geograficzne związane z wymaganym zakresem treści;
- poprawnie posługuje się podstawową terminologią geograficzną;
- wykazuje się orientacją w przestrzeni geograficznej w różnych skalach przestrzennych: lokalizuje miejsca na powierzchni Ziemi i na mapach (w tym mapach konturowych), orientuje się w ich wzajemnym położeniu, czyta i porównuje treści map ogólnogeograficznych, tematycznych, topograficznych i turystycznych;
- dostrzega i objaśnia prawidłowości zachodzące w środowisku przyrodniczym;
- opisuje i wyjaśnia zróżnicowanie warunków życia i gospodarowania człowieka w środowisku przyrodniczym, w skali globalnej i regionalnej;
- wyjaśnia zależności i związki przyczynowo-skutkowe w zakresie relacji człowiek – środowisko;
- analizuje oraz krytycznie ocenia wpływ gospodarczej i społecznej działalności człowieka na środowisko przyrodnicze (w różnych skalach przestrzennych: lokalnej, regionalnej, krajowej i globalnej);
- wskazuje sposoby ochrony środowiska przyrodniczego oraz rozwiązywania problemów społeczno-politycznych, w poczuciu odpowiedzialności za obecne i przyszłe środowisko życia;
- dostrzega i szanuje odmienne systemy wartości oraz sposoby życia innych narodów;

- interesuje się własnym regionem, jego środowiskiem przyrodniczym i dziedzictwem kulturowym;
- wykorzystuje wiedzę i umiejętności geograficzne do identyfikowania i rozwiązywania problemów w życiu codziennym, w sytuacjach typowych i nowych;
- korzysta ze zrozumieniem z różnych źródeł informacji - tekstowych i graficznych (np. planów i map, wykresów i diagramów, tabel i zestawień statystycznych, ilustracji i prostych schematów graficznych, filmów i fotografii, w tym zdjęć satelitarnych i lotniczych);
- wyszukuje, porównuje, analizuje, interpretuje i przetwarza informacje z różnych źródeł oraz formułuje wnioski na ich podstawie;
- prezentuje informacje geograficzne przy pomocy różnych metod, w tym wykresów, diagramów, schematów i prostych szkiców.

Treści – wymagania szczegółowe
Etap szkolny

1. Treści geograficzne z zakresu podstawy programowej Przyrody (szkoła podstawowa - klasa 4).
2. Mapa Polski: ogólnogeograficzna, krajobrazowa, turystyczna; skala mapy, znaki na mapie, treść mapy.
3. Krajobrazy Polski: wysokogórski, wyżynny, nizinny, pojezierny, nadmorski, wielkomiejski, miejsko-przemysłowy, rolniczy.
4. Lądy i oceany na Ziemi: rozmieszczenie lądów i oceanów, pierwsze wyprawy geograficzne.
5. Krajobrazy świata: wilgotne lasy równikowe, lasy strefy umiarkowanej, sawanny, stepy, pustynie gorące, pustynie lodowe, tajga, tundra, krajobraz śródziemnomorski, krajobraz wysokogórski. Strefowość a piętrowość klimatyczno-roślinna na świecie.
6. Ziemia w Układzie Słonecznym, ruch obrotowy i obiegowy Ziemi, następstwa ruchów Ziemi.
7. Współrzędne geograficzne.

Etap powiatowy
Wymagania z etapu szkolnego, a ponadto:

1. Geografia Europy; położenie i granice kontynentu, podział polityczny, główne cechy środowiska przyrodniczego; wybrane zagadnienia społeczno-gospodarcze (zgodnie z podstawą programową).
2. Sąsiedzi Polski (wybrane zagadnienia zgodnie z podstawą programową); relacje Polski z sąsiadami.

3. Środowisko przyrodnicze Polski na tle Europy.
4. Społeczeństwo i gospodarka Polski na tle Europy.
5. Relacje między elementami środowiska geograficznego na przykładzie wybranych obszarów Polski (zgodnie z podstawa. programową).
6. Dolny Śląsk - mój region: cechy środowiska przyrodniczego, charakterystyka społeczno-gospodarcza, walory turystyczne.

Etap finałowy
Wymagania z etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto:
1. Wybrane problemy i regiony geograficzne Azji (zgodnie z podstawą programową).
2. Wybrane problemy i regiony geograficzne Afryki (zgodnie z podstawą programową).
3. Wybrane problemy i regiony geograficzne Ameryki Północnej i Południowej (zgodnie z podstawą programową).
4. Wybrane problemy i regiony geograficzne Australii i Oceanii (zgodnie z podstawą programową).
5. Geografia obszarów okołobiegunowych (zgodnie z podstawą programową).
6. Elementy geografii turyzmu. Najważniejsze regiony turystyczne oraz atrakcje turystyczno-krajoznawcze świata (w tym Polski).
7. Aktualne problemy ekologiczne, społeczno-gospodarcze i polityczne współczesnego świata.

Literatura i materiały źródłowe
1. *Encyklopedyczny słownik szkolny. Geografia* (praca zbiorowa), Wydawnictwo Europa
2. *Geografia. Słownik encyklopedyczny* (praca zbiorowa), Wydawnictwo Europa
3. Flis J., *Słownik szkolny. Terminy geograficzne*, WSiP
4. Puskarz J. (red.), *Geografia. Encyklopedia szkolna PWN*, Wyd. Naukowe PWN
5. *Tablice geograficzne* (pod red. W. Mizerskiego i J. Żukowskiego), Wyd. Adamantan
6. Warszyńska J. (red.), *Geografia turystyczna świata*, Wyd. Naukowe PWN
7. Podręczniki geografii i przyrody na poziomie szkoły podstawowej zatwierdzone przez MEN (wraz z obudową multimedialną), atlasy geograficzne świata i Polski; roczniki statystyczne GUS; wybrane artykuły z prasy codziennej i czasopism (np. National Geographic, Wiedza i Życie, Geografia w Szkole, Poznaj Świat)
8. zasoby geograficzne wybranych portali internetowych

Regulamin
Dolnośląskiego Konkursu Języka Angielskiego
Dolnośląskiego Konkursu Języka Niemieckiego
zDolny Ślązak

Celem konkursów językowych jest rozbudzanie zainteresowań lingwistycznych, motywowanie poprzez satysfakcję ze skutecznej komunikacji w języku obcym oraz pogłębianie i rozszerzanie wiedzy przedmiotowej i umiejętności językowych uczniów szkół podstawowych, a w szczególności:

- rozwijanie sprawności komunikacyjnej: swobodnego porozumiewania się i opisywania ludzi, przedmiotów i zjawisk, wyrażania własnych opinii oraz opisywania emocji w języku obcym;
- rozbudzanie zainteresowań kulturowych i językowych w obszarze życia codziennego, sztuki, literatury, geografii i historii państw angielskiego i/lub niemieckiego obszaru językowego;
- kształtowanie postawy ciekawości i otwartości wobec innych kultur i wartości jakie utożsamiają, promowanie tolerancji i kontaktów międzynarodowych;
- motywowanie do pogłębiania i wykorzystywania wiedzy o kraju danego obszaru językowego oraz o kraju ojczystym (dzięki odniesieniom i porównaniom);
- rozwijanie umiejętności organizowania i prezentowania wypowiedzi ustnej i pisemnej przy wykorzystaniu różnych źródeł;
- zachęcanie do samokształcenia i samooceny;
- rozwijanie w uczniach poczucia własnej wartości i wiary we własne możliwości językowe.

Etap szkolny

Zakres wiedzy i umiejętności opiera się na treściach wynikających z obowiązującej podstawy programowej kształcenia ogólnego na II etapie edukacyjnym w zakresie języka obcego nowożytnego i jest zgodny z wymaganiami biegłości językowej na poziomach A1 i A2 wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ).

Wymagania dotyczące zasobu środków językowych, w tym leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych, umożliwiających skuteczne rozumienie i komunikację w zakresie następujących tematów:

- człowiek (dane personalne, wygląd zewnętrzny, zainteresowania);
- dom (miejsce zamieszkania, opis domu, pomieszczeń domu i ich wyposażenia);
- szkoła (przedmioty nauczania, przybory szkolne);

- praca (popularne zawody, nazwy zakładów pracy);
- życie rodzinne i towarzyskie (członkowie rodziny, koledzy, przyjaciele, czynności życia codziennego, formy spędzania czasu wolnego);
- żywienie (artykuły spożywcze, posiłki);
- zakupy i usługi (rodzaje sklepów, towary, sprzedawanie i kupowanie);
- podróżowanie i turystyka (środki transportu, kierunki świata, organizacja podróży);
- kultura (święta, obrzędy);
- sport (popularne dyscypliny sportu, sprzęt sportowy);
- zdrowie (samopoczucie, higiena codzienna);
- świat przyrody (pogoda, rośliny i zwierzęta, krajobraz);
- nauka i technika (odkrycia naukowe, wynalazki, korzystanie z podstawowych urządzeń technicznych i technologii informacyjno-komunikacyjnych);
- życie społeczne (wydarzenia i zjawiska społeczne).

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach:

- rozumienie prostych poleceń dotyczących czynności dnia codziennego w domu, w szkole/klasie itp.;
- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego adresowanych do ucznia;
- rozumienie ogólnego sensu prostego tekstu;
- wyszukiwanie prostych informacji szczegółowych w tekście;
- rozumienie intencji nadawcy/odbiorcy tekstu (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie);
- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu, w szkole).
- rozpoznawanie rodzajów tekstów (np. list prywatny, e-mail, SMS, opowiadanie, zaproszenie, kartka pocztowa).

Wymagania dotyczące wiedzy o krajach angielskiego obszaru językowego (KAOJ) i niemieckiego obszaru językowego (KNOJ) – zagadnienia przykładowe:

- kontury, podziały administracyjne, stolice i najważniejsze miasta;
- położenie na mapie świata i Europy, charakterystyczne elementy geografii, np. rzeki, morza, krainy geograficzne itp.;
- najważniejsze zabytki;
- waluty;
- charakterystyczne marki i produkty;
- znane postacie ze świata polityki, sportu, nauki, literatury, rozrywki.

Etap powiatowy

Treści i wymagania etapu szkolnego, a ponadto wybrane elementy biegłości językowej na poziomie B1 wg Europejskiego Systemu Opisu Biegłości Językowej (ESOKJ):

Wymagania dotyczące zasobu środków językowych, w tym leksykalnych, gramatycznych, ortograficznych, umożliwiających skuteczne rozumienie i komunikację – rozszerzenie zagadnień etapu szkolnego o następujące tematy:

- emocje i uczucia (nazwy stanów emocjonalnych: radość, szczęście, satysfakcja, wdzięczność, miłość, smutek, żal, zawód, nienawiść, niechęć, strach, gniew, złość itp.);
- opinie i wrażenia;
- marzenia, plany, ambicje.

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu i skutecznego komunikowania się w określonych kontekstach, w tym stosowanie strategii komunikacyjnych:

- wnioskowanie i porządkowanie przedstawianych wydarzeń w kolejności chronologicznej;
- poprawne domyślanie się znaczenia wyrazów z kontekstu, ogólne rozumienie tekstu zawierającego nieznane słowa i zwroty;
- przekazywanie informacji zawartych w materiałach wizualnych;
- przekazywanie w języku obcym informacji sformułowanych w języku polskim.

Wymagania dot. wiedzy o krajach angielskiego obszaru językowego (KAOJ) i niemieckiego obszaru językowego (KNOJ) – rozszerzenie zagadnień etapu szkolnego o następujące tematy:

- najważniejsze wydarzenia w historii;
- wydarzenia kulturalne;
- popularne tradycje i obyczaje;
- podobieństwa i różnice pomiędzy krajami anglojęzycznymi i/lub niemieckojęzycznymi i Polską.

Etap finałowy

Treści i wymagania etapu szkolnego i powiatowego, a ponadto umiejętności z zakresu słuchania ze zrozumieniem, pisania i mówienia, zgodne z wymaganiami biegłości językowej na poziomie A2 i B1 (w przypadku poziomu B1 wybrane elementy) wg Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ):

Wymagania dotyczące rozumienia tekstu słuchanego:

- reagowanie na proste polecenia;
- rozumienie znaczenia zwrotów dnia codziennego;

- rozumienie ogólnego sensu prostego tekstu na znany/bliski temat, np. rodzina, szkoła itp.;
- rozumienie głównego sensu zawartego w krótkich prostych komunikatach i ogłoszeniach;
- rozumienie intencji rozmówców (np. podawanie informacji, wyrażanie prośby, zgody lub braku zgody, żartowanie);
- rozpoznawanie rodzajów sytuacji komunikacyjnych (np. u lekarza, w sklepie, na dworcu);
- wyszukiwanie prostych informacji szczegółowych w tekście.

Wymagania dotyczące pisania:

- opisywanie ludzi, przedmiotów i miejsc;
- opisywanie czynności dnia codziennego;
- udzielanie podstawowych informacji na swój temat, w tym wypełnianie prostych formularzy;
- tworzenie krótkich zapisków, notatek, smsów;
- konstruowanie prostego tekstu na znane/bliskie tematy, np. związane z zainteresowaniami;
- pisanie krótkich listów, e-maili (styl nieoficjalny/korespondencja prywatna);
- wyrażanie podziękowań i pozdrowień (np. na kartce pocztowej);
- przedstawianie własnych upodobań i uczuć;
- umiejętność ostrzegania, nakazywania, zakazywania, instruowania;
- przyjmowanie i odrzucanie propozycji;
- proszenie o radę i jej udzielanie;
- wyrażanie prośby oraz zgody lub odmowy spełnienia prośby;
- stosowanie zwrotów i form grzecznościowych.

Wymagania dotyczące mówienia:

- przedstawianie siebie i członków rodziny;
- podawanie swojego wieku i miejsca zamieszkania;
- opowiadanie o swoich umiejętnościach i rzeczach, które się ma/których się używa;
- prezentowanie swoich upodobań, zainteresowań;
- zwracanie się z prośbą o informację, np. dot. drogi, godziny, sposobu zrobienia danej rzeczy;
- wyrażanie podziękowań;
- prezentowanie opinii i wrażeń;
- wyrażanie emocji i uczuć;
- adekwatne reagowanie w odpowiedzi na postawione pytania oraz swobodne uczestnictwo w rozmowach, np. dot. przedstawianej ilustracji/fotografii, prostego

tekstu czytanego i/lub słuchanego oraz popularnych tematów życia codziennego, np. rodzina, szkoła, hobby, podróże itp.;
- umiejętność ostrzegania, nakazywania, zakazywania, instruowania;
- przyjmowanie i odrzucanie propozycji;
- proszenie o radę i jej udzielanie;
- wyrażanie prośby oraz zgody lub odmowy spełnienia prośby;
- stosowanie zwrotów i form grzecznościowych.

Ponadto, w zakresie przetwarzania tekstu:
- przekazywanie ustne informacji uzyskanych z tekstu słuchanego i/lub czytanego;
- zapisywanie informacji uzyskanych z tekstu słuchanego i/lub czytanego.

Literatura:
Etap szkolny:
- podręczniki do nauki języka angielskiego i języka niemieckiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, zatwierdzone przez MEN;

Etap powiatowy:
- podręczniki do nauki języka angielskiego i języka niemieckiego dla klas IV–VIII szkoły podstawowej, zatwierdzone przez MEN;
- dodatkowo, proponuje się korzystanie z podręczników do nauki języka angielskiego i języka niemieckiego dla szkół podstawowych w wybranych zakresach, w szczególności w odniesieniu do treści realioznawczych oraz zagadnień/kompetencji odpowiednich dla poziomu biegłości B1 wg ESOKJ;
- a także:

Język angielski
Kultura i cywilizacja krajów angielskiego obszaru językowego. Zestaw ćwiczeń z kluczem w formie leksykonu, ISBN: 978-83-89701-12-1 ,
http://projectbritain.com/
Film - *The Amazon and climate change* - Lingohack
https://www.youtube.com/watch?v=oFIqIrepQa0&list=PLcetZ6gSk96-FECmH9l7Vlx5VDigvgZpt
http://www.bbc.co.uk/learningenglish/english/features/lingohack/ep-190828

Język niemiecki:
Sprachrätsel Landeskunde A2-B2, ISBN: 9783192095818,
https://sklep.macmillan.pl/product/2206/sprachratsel-landeskunde-a2-b2.html

Film - *Schwarzfahrer*, https://www.youtube.com/watch?v=nWnSv0MMTns

Etap finałowy:
- pozycje zaproponowane dla etapu powiatowego;
- a także:

Język angielski
Kevin Hadley, *Lost world*, wydawnictwo EDGARD; poziom A2-B1

Język niemiecki
Zur Orientierung. Deutschland-Quiz, ISBN: 9783191014995, materiał dodatkowy do książki *Zur Orientierung. Basiswissen Deutschland*, https://hueber.pl/produkt/zur-orientierung, Rozdziały: 4 – 5, 8 – 11.
Brigitte Braucek, *Der Passagier*, ISBN: 9783192016660, https://hueber.pl/produkt/der-passagier

Pytania zarówno części pisemnej, jak i ustnej etapu finałowego konkursu mogą odnosić się do ww. pozycji.
Finały konkursów języka angielskiego, niemieckiego składać się będą z dwóch części: pisemnej (dla wszystkich finalistów) i ustnej, do której zostaną zakwalifikowani uczniowie zgodnie z § 3 p.20.
Część pisemna będzie polegała na wypełnieniu arkusza konkursowego, który zawiera komponent sprawdzający umiejętność czytania i słuchania ze zrozumieniem, pisania oraz znajomość bardziej zaawansowanej gramatyki i leksyki. Finalista powinien wykazać się wiedzą wykraczającą poza merytoryczny zakres podstawy programowej dla szkoły podstawowej i posiadać umiejętności językowe na poziomie A2+/B1 (wg skali ESOKJ).

Część ustna będzie składała się z dwóch różnych zadań:
- prezentacji tematu związanego z materiałem stymulującym, połączona z elementami dyskusji;
- wypowiedzi uczestnika na wylosowany temat. W tej części finału oceniane będą umiejętności: komunikacji, konwersacji, dyskusji, interpretacji i wyrażania opinii na podany temat w języku obcym oraz poprawność i bogactwo językowe.

INSTRUKCJA

przeprowadzenia etapu szkolnego konkursów
zDolny Ślązak
rok szkolny 2019/2020

Zasady przeprowadzania etapu szkolnego konkursów:

1. Szkoła sama decyduje o przystąpieniu do etapu szkolnego konkursu.
2. Dyrektor zgłasza szkołę do dnia **30 września 2019** r.
3. Dyrektor szkoły powołuje Szkolną Komisję Konkursową przed terminem konkursu.
4. Dyrektor szkoły lub koordynator pobiera arkusz konkursowy w postaci elektronicznej ze strony konkursów.
5. Dyrektor szkoły drukuje, powiela i przechowuje arkusze konkursowe do czasu rozpoczęcia etapu szkolnego. Odpowiada za nieuprawnione ujawnienie zestawów zadań konkursowych przed terminem konkursu.
6. Dyrektor szkoły dostosowuje warunki przeprowadzania etapu szkolnego na potrzeby osób niepełnosprawnych po wcześniejszym poinformowaniu Przewodniczącego WKK.
7. Szkolna Komisja Konkursowa przeprowadza eliminacje szkolne i sprawdza rozwiązania zgodnie z kluczem odpowiedzi opublikowanym w następnym dniu po konkursie na stronie konkursów. **Konkursy mogą być przeprowadzone wyłącznie w terminach wskazanych przez organizatorów. Odstąpienie od tej zasady może skutkować unieważnieniem konkursu w danej szkole.**
8. Przewodniczący SKK sporządza protokół wraz z imienną listą uczestników konkursu (formularz w załączniku do regulaminu). Protokół wraz z pracami uczniów powinien być przechowywany w szkole do końca roku szkolnego, w którym przeprowadzany był dany konkurs.
9. Dyrektor szkoły lub koordynator wypełnia formularz na stronie konkursów z **danymi uczestników wraz z liczbą uzyskanych punktów w ciągu 5 dni roboczych od dnia konkursu.**
10. Członkowie Szkolnej Komisji Konkursowej odpowiadają za samodzielną pracę uczestników konkursu oraz atmosferę sprzyjającą zdrowej rywalizacji.

Prosimy o przestrzeganie poniższych zaleceń i zapoznanie uczniów z uwagami przed rozpoczęciem rozwiązywania zadań konkursowych:

1. Uczniowie powinni siedzieć w oddzielnych ławkach.
2. Uczniowie pracują samodzielnie i starannie wypełniają arkusze konkursowe czarnym lub granatowym długopisem, nie używając korektora.
3. Bardzo ważne jest właściwe wypełnienie arkusza w części danych o uczestniku.
4. W zadaniach testowych zamkniętych uczeń zaznacza krzyżykiem X wybraną odpowiedź. Jeśli się pomyli, otacza X kółkiem i zakreśla krzyżykiem inną odpowiedź. Pozostałe zadania (jeśli są w zestawie) uczeń rozwiązuje w wyznaczonych miejscach arkusza zadań. Odpowiedzi należy przenieść do karty odpowiedzi.
5. W trakcie pracy uczeń **nie korzysta z żadnych pomocy - tablic, map, słowników, leksykonów, telefonów komórkowych, kalkulatorów itp. Potrzebne informacje zawarte są w treści zadań.** Uczeń nie używa żadnych innych kartek poza arkuszem konkursowym! Jako brudnopis może wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis* lub wolne pola na arkuszu. Zapisy w brudnopisie nie są sprawdzane i punktowane.
6. Po rozdaniu arkuszy konkursowych uczniowie wypełniają dane o uczestniku. Po ich wypełnieniu zaczyna się liczyć czas przeznaczony na wykonanie zadań konkursowych.
7. Godzinę rozpoczęcia i zakończenia pracy przedstawiciel SKK zapisuje na tablicy.
8. Po upływie czasu trwania konkursu członkowie SKK zbierają arkusze od wszystkich uczniów, sprawdzając ich liczbę i poprawność wypełnienia danych osobowych.
9. Uczeń nie może zatrzymać lub zniszczyć arkusza konkursowego.
10. Uczniowie mogą oddać arkusz konkursowy i opuścić salę przed regulaminowym czasem. Chwilowe wyjście ucznia w czasie trwania konkursu może nastąpić tylko w wyjątkowych sytuacjach za zgodą przewodniczącego SKK.

Miejscowość..... data.....

pieczątka szkoły

Protokół z przebiegu etapu szkolnego konkursu
zDolny Ślązak

w .....

.....
nazwa i adres szkoły

Konkurs .....

Godzina rozpoczęcia konkursu ..... Godzina zakończenia konkursu .....

Do zawodów szkolnych przystąpiło ogółem ..... uczniów.

Uwagi o przebiegu konkursu:

.....

.....

.....

Skład Szkolnej Komisji Konkursowej: Podpisy

przewodniczący.....

członek.....

członek.....

członek.....

W załączeniu: Lista uczestników etapu szkolnego z wynikami. Protokół z listą uczestników pozostają w szkole wraz z pracami uczniów!

INSTRUKCJA
przeprowadzenia etapu powiatowego konkursów
zDolny Ślązak
rok szkolny 2019/2020

Zasady przeprowadzania etapu powiatowego konkursów:

1. Wszyscy uczniowie rozwiązują jedną wersję testu, dlatego każdemu z uczestników należy zapewnić miejsce w oddzielnej ławce. Komisja powinna tak przydzielić miejsca w sali, aby uczniowie z tej samej szkoły nie siedzieli w ławkach sąsiadujących ze sobą.
2. Do sali wchodzą uczniowie po okazaniu legitymacji szkolnej. W szczególnych przypadkach można uwzględnić poświadczenie tożsamości ucznia przez jego opiekuna.
3. Opieczętowane koperty z zadaniami konkursowymi należy otworzyć w sali w obecności uczniów. Przedtem członkowie komisji i wybrany uczeń powinni obejrzeć kopertę i sprawdzić, czy nie była otwierana. Dane ucznia sprawdzającego kopertę powinny zostać zapisane w protokole.
4. WKK dostarczy arkusze konkursowe w liczbie równej liczbie uczestników plus minimum jeden arkusz rezerwowy. Wszystkie arkusze muszą zostać zwrócone.
5. Po rozpoczęciu pracy przez uczniów członkowie komisji konkursowej nie mogą udzielać żadnych informacji. Uczniowie mogą opuszczać salę w trakcie rozwiązywania zadań tylko w wyjątkowych przypadkach.
6. Protokół z przebiegu konkursu (zał. do regulaminu) należy powielić. Kopia protokołu wraz z listą uczestników II etapu zostaje w PKK. Arkusze konkursowe opieczętowane pieczątką organizatora (PKK) oraz oryginały protokołów konkursu należy wysłać w dniu danego konkursu listem poleconym pod adres:

   Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu
   ul. Skarbowców 8a, 53-025 Wrocław
   Z dopiskiem odpowiednio:
   zDolny Ślązak – nazwa konkursu

7. Przebieg zawodów powiatowych może obserwować członek WKK lub wizytator Kuratorium Oświaty. Obserwator jest biernym uczestnikiem zawodów organizowanych w placówce. Celem obserwacji jest stwierdzenie zgodności

przebiegu konkursu z regulaminem oraz uzyskanie informacji o tym, jak funkcjonują obowiązujące procedury zapisane w regulaminie i instrukcji

Prosimy o przestrzeganie poniższych zaleceń i zapoznanie uczniów z instrukcją przed rozpoczęciem rozwiązywania zadań konkursowych:

1. Uczniowie powinni siedzieć w oddzielnych ławkach.
2. Uczeń używa czarnego lub granatowego długopisu i nie posługuje się korektorem.
3. Zadania testowe zamknięte uczeń rozwiązuje zakreślając krzyżykiem X wybraną odpowiedź na karcie odpowiedzi. Jeśli się pomyli, otacza X kółkiem i zakreśla krzyżykiem inną odpowiedź. Pozostałe zadania uczeń rozwiązuje w wyznaczonych miejscach arkusza.
4. Poza arkuszem zadań uczeń nie używa innych kartek. Do notatek może wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis*. Zapisy w brudnopisie i notatki nie będą sprawdzane i punktowane.
5. W trakcie pracy uczeń **nie korzysta z żadnych pomocy - tablic, map, słowników, leksykonów, telefonów komórkowych, kalkulatorów itp. Potrzebne informacje zawarte są w treści zadań.** Jako brudnopis może wykorzystać miejsca opatrzone napisem *Brudnopis* lub wolne pola na arkuszu. Zapisy w brudnopisie nie są sprawdzane i punktowane.
6. Po rozdaniu arkuszy konkursowych każdy uczestnik sprawdza najpierw, czy arkusz jest kompletny i czytelny (komisja dysponuje dodatkowymi egzemplarzami na wymianę wadliwie powielonych).
7. Następnie uczniowie kodują swoje prace. PKK otrzyma kody uczestników i zadba o właściwe zakodowanie prac.
8. Po sprawdzeniu danych i wpisaniu kodu w arkuszu zaczyna się liczyć czas pracy. Godzinę rozpoczęcia i zakończenia pracy PKK zapisuje na tablicy.
9. Uczeń, który skończy pracę przed upływem wyznaczonego czasu może wcześniej oddać swoje rozwiązania i opuścić salę. Uczeń nie może zatrzymać lub zniszczyć arkusza konkursowego.
10. Komisja przypomina o przenoszeniu odpowiedzi na kartę odpowiedzi, jeżeli pojawi się w arkuszu.
11. Po upływie czasu określonego dla danego konkursu Komisja **przerywa pracę uczniów** i zbiera arkusze konkursowe bezpośrednio od każdego ucznia**.**
12. Komisja sprawdza, czy arkusze zostały poprawnie opisane kodem ucznia. Za właściwe wypełnienie odpowiada uczeń i członkowie PKK. Prosimy o sprawdzenie, czy wszystko zostało wypełnione zgodnie z instrukcją.

Miejscowość .....data.....

Pieczątka

Protokół przebiegu etapu powiatowego konkursu
zDolny Ślązak

w rejonie (powiecie) .....

.....

(nazwa ośrodka/szkoły)

Konkurs .....

Uczeń sprawdzający nienaruszalność koperty z arkuszami konkursowymi:

.....

(imię i nazwisko, szkoła)

Godzina rozpoczęcia pracy ..... godzina zakończenia .....

Do II etapu przystąpiło ogółem ..... uczniów.

W zawodach nie uczestniczyli następujący uczniowie:

.....

.....

Uwagi o przebiegu konkursu:

.....

.....

Skład Powiatowej Komisji Konkursowej:

	imię i nazwisko	*miejsce pracy*	*podpis*
1.	.....	.....	.....
2.	.....	.....	.....
3.	.....	.....	.....
4.	.....	.....	.....

Informacje o organizatorach

Organizatorzy Konkursu
Kuratorium Oświaty we Wrocławiu
pl. Powstańców Warszawy 1
50-153 Wrocław
www.kuratorium.wroclaw.pl

Samorząd Województwa Dolnośląskiego
Wybrzeże Słowackiego 12-14, 50-411 Wrocław
www.umwd.pl

Realizator konkursu
Dolnośląski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli we Wrocławiu
ul. Skarbowców 8a, 53-025 Wrocław
Tel. 508 691 150
www.dodn.dolnyslask.pl
Bieżące informacje o konkursie dostępne są na stronie internetowej
www.zdolnyslazak.edu.pl
lub telefonicznie pod numerem telefonu:
508 691 150

Przewodniczący Wojewódzkiej Komisji Konkursowej
Paweł Nowak
DODN we Wrocławiu, ul. Skarbowców 8a, 53-025 Wrocław
pawel.nowak@dodn.dolnyslask.pl
508 691 074